

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΚΡΟΝΙΑ Β'. ΙΟΥΛΙΟΣ 1928 - ΤΕΥΧΟΣ Β'

Η ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΜΟΥ ΑΓΑΠΗ

Ἄγαπῶ μιὰ κουκουβάγια. Εἶναι ἀπὸ μπροῦντιζο χρυσομένο καὶ τὰ μάτια της ἀπὸ γυαλί.

Μὰ τὶ γυαλί! Γυαλί ποῦ μιᾶ.

Τὴν ἔχω ἀντίκρι μου στὸ γραφεῖο μου στημένη καὶ κάθεται ἀπάνω σὲ μιὰ μικρούτσικη τετράγωνη βάση ἀπὸ μάρμαρο λεφκό, συλλογισμένη.

Μὲ κοιτάζει σοβαρά, σὰ θυμωμένη μάλιστα ἢ κουκουβάγια καὶ μοῦ λέει:

— «Μιουνταλάκο, τὶ μὲ θωρᾶς; σὰν τὸ χάχα; Βλέπω καὶ δὲ μὲ κατάλαβες ἀκόμα.

Εἶμαι τὸ πουλί τῆς Ἀθηνᾶς. Τῆς Γλαφκώπιδας τὸ Πουλί. Γιατὶ Γλαφκώπιδα ὅμως; Γιατὶ τὰ μάτια της εἶναι σοῦβλες, σοῦβλες φωτεινὲς σὰν τὰ δικὰ μου.

Γιατὶ πάλε σοῦβλες καὶ γιατί φωτεινές;

Μάθε το καὶ τοῦτο, ἀφοῦ δὲν τὸ ξαίρεις.

Σοῦβλες καὶ φωτιά, μωρέ, σὰν τὰστροπελέκι, ἐπειδὴς εἶναι Κόρη τοῦ Δία καὶ πειδὴς ὁ Δίας εἶναι ὁ Θεὸς τῆς Ἀστραπῆς, εἶναι ὁ Νεφεληγερέτης. Ψάξε στὰ Λεξικά καὶ θὰ τὸ διῆς, ἂ δὲν τὸ πιστέβεις.

Ἔτσι κ' ἡ Ἀθηνά μου εἶναι μιὰ Δύναμη τῆς Δημοουργίας, τρανή. Ἀφοῦ βρόντησε ὅμως, ἀφοῦ ἀστραψε, γελᾷ ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ χαμόγελό του περεχύνεται στὴ γῆ ὅλη, πέρα πέρα.

Τέτοιος κὶ ὁ ποιητής, ὁ πλάστης. Ἀναποδογυρίζει τὰ πάντα καὶ τότες, ἅμα γαληνέψη; ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὸ ἀριστούργημα ὀρμᾷ.

Τὶ μὲ βαστᾷ; ἀντίκρι σου ἐδῶ στὸ γραφειοῦδάκι σου τοῦ Παρισιοῦ, τὸ ψυχρό; Ἐσύ, μὲ τὰ χρονάκια σου, φίλε μου, χρειάστηκε ἀναγκαστικά νὰ μ' ἀγαπήσης ἐμένα τὴ γνωστικὴ. Φρόνιμος εἶσαι, γιατί; ὄχι νά κἀνης τρέλες.

Γιάννη, κουβάλησέ με στην Ἀθήνα, ὅπου ξεχάσανε
τὴν Ἀθηνά. Σύνεση καὶ δράση, θέλει σήμερα ἡ Ἑλλάδα».

Τὴν ἀκούω τὴν Κουκουβάγια. Καὶ τὰ λόγια της με-
λειῶ. Σίγουρα πῶς τὴν ἀγαπῶ τὴν Κουκουβάγια, τώρα.

Μὰ νὰ πάρη ὁ Διάβολος δὲν ξαίρω τὶ δαίμονας μέσα
μου ἀναστενάξει.

— «Ποῦ εἶστε, γλυκά, ποῦ εἶστε τρυφερά μου τῆς
Ἀφροδίτης πιπίνια πιπινάκια ;»

ΕΙΚΟΣΙ ΤΟΥ ΜΑΗ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 1928

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΓΚΑΡΣΟΝΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΠΑΡ

Εἶτανε τόσο, ἡ ψυχὴ του, κουρασμένη...

— Κι ἐνοιωθε, ἀλήθεια, τόσο ματωμένη
τὴν καρδιά...—

Τὴ νύχτα προπαντός. —

Σὰν ὀπτασία

πολύχρωμη περνοῦσαν ἀπὸ μπρός του,
μὲς στοὺς καπνοῦς, παράξενες κυρίες,
καὶ σοβαροί, ἀμίλητοι, ἀρχόντοι.

Μὰ ὅλοι εἶταν τόσο ξένοι, τόσο ξένοι...

— Κι ὦ, τὴν καρδιά του τὴ φτωχιά, τὴ μαραμμένη...

Κι ὕστερα, μὲς σὶὸ θάμπος, πῶς χανόταν

κι αὐτός, σιωπηλά, σὶς συντροφιές...

πῶς ἐνοιωθε μονάχος... — Οὔτε κὰν

τὰ βήματά του ἀκούγονταν

μὲς στὰ παχνὰ χαλιά...

Κι ὦ, ἡ ἀγαπημένη του γωνιά, ἡ ξερημικιά...

Κι ὅταν, κατόπιν, ἄρχιζεν ἡ δοχὴστρα

(τόσο παθιάρικα καὶ τόσο ἀρμονικά...)

οἱ θύμησες πῶς ξύπναγαν, πικρά...

— Δυὸ μάτια ποὺ κοιτάζαν ντροπαλά,

ἓνα πυκνὸ καὶ μυρωμένο δάσος...

ἓνα σπιτάκι ἀγαπημένο... μακρονά...

ἐκεῖ .. σὰ ζωγραφιὰ μισοσβυσμένη...

Μὰ ἔπανε ἡ μουσικὴ — κι ὅλα πῶς φεύγαν

μὲ τοῦ βιολοῦ τὴν τελευταία δοξαριά...

(— Γκαρσόν!... Ποῦ εἶν' τὸ γκαρσόν;!... — κεῖ μακρονά...)

Καὶ σηκωνόταν (κι ὦ τὸ μῖσος, ὦ τὸ μῖσος,

πῶς θέριενε...)

— καὶ σηκωνότανε καρτερικά :

Γιατὶ εἶταν τόσο, ἡ ψυχὴ του κουρασμένη

— κι ἐνοιωθε ἀλήθεια τόσο ματωμένη

τὴν καρδιά...

ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

(ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ)

ΠΟΝΟΣ

Κι' ὁμως ἐσὺ δὲν πίστευες, παρὰ ὃ' ἐρωτισμοῦς

καὶ νὰ, ποὺ τώρα ψεύτικος ἐφάνη ὁ Ἔρωτάς σου,

Τώρα ποὺ ὑψώθηκαν βαρειά

τὰ τεῖχη τῆς Ζωῆς μας, τὶ μᾶς μένει ;

Χωρὶς σὶὸ τέρμα τῆς ἀγάπης μας νὰ φθάσομε

αἰῶνια παρεξηγημένοι, ἴσως,

ἀκολουθοῦμε δρόμο ἀντίθετο κι' οἱ δυὸ

καὶ φεύγομε μὲ τὴ ψυχὴ γιομάτη μῖσος.

«Ἀντίο» νὰ, ὁ χαιρετισμὸς ψυχρὰ ποὺ μοῦδες τότε

κι' ἐγώ, μὴ ἀντιστεκόμενος σὶὸν μάταιο πειρασμὸ

ἔπνιξα κάποιον στεναγμὸ, ποὺ μοῦβγαϊνε ἀπ' τὸ στήθος.

Κι' ἄτομος πιά, μὲ τὴ ψυχὴ στὰ δόντια, καὶ μ' ἀνασασμούς,

λυγμούς, γεμάτος ψυχικὴν ὀδύνην, μὲς σὶὸ πληθὸς

χαθίκαμε, τὴν νέα μας ζητῶντας πιά Ζωή.

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΙΑΝΟΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ

Ο ΓΑΝΥΜΗΔΗΣ

Λαμπρός μές στους αιώνες πάντα νέος,
στα θεϊκά τὰ δώματα θὰ μένει...
γιὰ νὰ κερῶ τὸ νέκταρ ποὺ ἀνασταίνει
ὁ Ἐφρηβος τῆς Τροίας ὁ πῦρ Ὁραῖος.

Κι' ἀνάμεσα στῶν θείων μορφῶν τὸ κλέος
μὲ μύρα ἢ πᾶσα χάρι θὰ τοῦ ραίνει
τὴν κόμη τῆ ροδοστεφανωμένη,
μοκριὰ ἀπὸ τῆς φθορᾶς τὸ ἀπαίσιο δέος.

Γι' αὐτόν, τῶν ποιητῶν θὰ κρούει ἡ Λύρα
ἀμάραντη μιὰ δάφνη νὰ κρατῆσει,
κι' ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ κάτι νὰ κλείσει

σὲ στίχο, ὅπως σὲ βάζο τὰ λουλούδια.
Καὶ πάντα θ' ἀντηχοῦν γλυκὰ τραγούδια,
πάνω ἀπ' τὸν χρόνον, πάνω ἀπὸ τὴ Μοῖρα.

ΑΘΗΝΑ

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ

ΣΤΟΥ ΥΠΝΟΥ ΤΗ ΓΑΛΗΝΗ

Κλείσαν τ' ἄβρα τῆς βλέφαρα στὸ ἡμίφως κουρασμένα.
Μέσα στὴ βραδυνὴ σιγὴ τῆς θεομῆς κάμαράς της
ἤλθεν ὁ ὕπνος ἀπαλὰ νὰ τὴν ἀποκοιμήσει
καὶ νὰ τὴν πάρει σι' ἀλαφρὰ φτερὰ κάποιον ὀνείρων.
Τ' ὄρατο, σφιχτὸ κορμάκι τῆς χαϊδεύει τὸ μετᾶξι,
ποὺ σπάταλα ἔχει σκορπιστεῖ στὸ χαμηλὸ διβάνι.
᾿Ω, πὼς μ' ἀρέσει νὰ κοιτῶ τίς μακρὺνές βλέφαρίδες
κάτω ἀπ' τὸ μαῦρο τὸ στυλινὸ χᾶδι του ἔχουν κλείσει
τὸ φῶς τῶν ὁμορφῶν ματιῶν, ποὺ φέγγει στὴν ψυχὴ μου
καὶ τὰ λευκὰ τὰ στήθη τῆς μὲ τ' ἄλικά τους κέντρα
ν' ἀργοσαλεύουν ρυθμικά, δίχως κανένα πόθο.
Μοιάζει ἔτσι μὲ μιὰ ἀμέριμνη παιδούλα ποὺ δὲν ξέρει
στὴ σάρκα τῆς τ' ἀμαρτωλοῦ πόθου τῆ φλόγα ἀκόμη
καὶ σὴν εἶδη δὲ γνώρισε τὴν ἡδονὴν ὡς τώρα.

ΜΟΝΑΞΙΑ

Ἐφύγανε τὰ γνώριμα τὰ βήματα γιὰ πάντα,
τῆς διπλανῆς τῆς κάμαρας μιᾶς φτωχικῆς πασιόν,
ποὺ τώρα μόνος κατοικῶ γιὰ πρώτη μὴν φορὰ,
μὲ τὰ παλιὰ βιβλία μου γιὰ μόνη συντροφιὰ.
Ἐφύγανε τὰ γνώριμα τὰ βήματα γιὰ πάντα,
ποὺ ὁ σιγανὸς καὶ θλιβερός, μονότονος ρυθμὸς τους,
τὴν πλήξη μου συντρόφευε κάποια θλιμμένα βράδια.
Κι' εἶναι σὰν κάτι νᾶφρυγε ποῦταν ἀγαπητὸ μου,
κάτι ἀπὸ τὴν ἴδια μου ζωὴ κι' ἀκόμη ἀπ' τὴ χαρὰ μου,
μαζὶ μ' αὐτὰ τὰ βήματα ποὺ σβύστηκαν πῦρ τώρα.

(1926)

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

ΠΛΑΝΗ

Μὲ τῆς ἀγῆς τὸ λαμπερὸν ἀστέρι,
σὰν βαρυντᾶ στὴν πλάση ἢ γαλήνη,
μιὰ βάρκα ὡς λευκοπούλι θὰ μᾶς φέρει
σὲ μέση ποῦ δὲν γνώρισαν ὀδύνη.

Θὲ νὰ μᾶς ἔχει ἔκει στήσει καρτέρι
ἢ εὐτυχία, ποὺ πάθη ἀπαλύνει
καὶ στὸ δικό τῆς ἄσπεπο λιμέρι
θὰ φέρει μᾶς καὶ σκλάβια μᾶς θὰ γίνει.

Καὶ ἔμεις ἀπ' τὴν ἀγάπη σκλαβωμένοι
τὴν εὐτυχία θὰ βλέπουμε σκυμμένη
τῆς ἔνωσῆς μᾶς στέφανα νὰ κάνει

καί... ἀντάν... ντάν... ντ'ν...» ἢ ὄρα, ᾿Ω! ἀλήθεια,
γροεμίσου, χόσου σι' ἄδνια τὰ βύθια,
᾿Ω! ἔλα πάλι πλάνη, θεία πλάνη.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΦΥΛΛΑΣ

ΑΝ ΤΟΥΣ ΜΟΙΑΣΟΥΝΕ

— Γιάννη είσαι μολοσεβίκος...

— Γιατί τάχα μου τὸ λὲς αὐτό;

Ὁ ἄνθρωπος τῶχει μέσα του, οἱ ἀνατροπὲς εἶναι ἀφορμές, αἰτίες. Τὸ φυσικὸ εἶναι νὰ σ' ἀφήνουν νὰ κάμεις κείνο πὸν νοιώθεις. Ἄμα ἔχεις διαφορετικὰ αἰσθήματα καὶ ξεφύγεις ἀπτοὺς χαραγμένους περιορισμοὺς σὲ λένε ἀναρχικό, μολοσεβικό, γιὰ νὰ χτυποῦν οἱ λέξεις ἄσκημα στ' αὐτιά καὶ νὰ σὲ κατηγορεῖ ὁ κόσμος. Ἄμέ, καημένε Ἀντώνη, κλεισμένος ἐδῶ μέσα γιατί βρέθηκα νάχω ἀδελφή, καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεσπάσει μεγάλο τὸ σκάνδαλο, κάμω χίλιους δυὸ συλλογισμοὺς καὶ καταλήγω στὸ ὅτι εἴμαστε ὅλοι ἀστεῖοι, κωμικοὶ μὲ τις ἀρχές μας τις ψεύτικες.

Μὲ τὸ ζόρι δηλαδὴ τὴν ἔφερα στὸ δωμάτιό μου; Τὸ θέλησε. Φταίω γὼ ἂν εἶναι τέτοια πὸν νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ζήσει μόνο μὲ τὸν ἄνδρα της; Νά, αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια, κι' ὅχι κείνα πὸν φώναξα τὴν ὥρα πὸν μᾶς βρῆκαν οἱ δικοὶ της.

— Μὰ δὲν ἦταν καὶ πράγματα κείνα πὸν ἔλεγες κατ' ἄλλοις: «ὅλες οἱ γυναῖκες εἶναι δικές μου γιατί θέλω καὶ μπορῶ...» καὶ ἀκόμη ἄλλα χειρότερα.

— Ἄσε με Ἀντώνη, ἄσε με. Κάλιο νὰ μὴ μιλήσω, νὰ μὴν πῶ...

Κάτι μουρμούρισε ἀσυνάρτητο καὶ σηκώθηκε.

— Θὰ βλαστημήσω πάλι, εἶπε. Δὲν μπορῶ, καταλαβαίνεις; δὲν μπορῶ νὰ χωνέψω μερικὰ πράγματα καὶ μιὰ πὸν ἔγινα ρεζίλι κατὰ τὸ μυαλό τους — ἐγὼ ρεζίλι;... — τὸ καλύτερο εἶναι νὰ μὴν τὰ καταπιῶ πάλι, ἀλλὰ νὰ τοὺς τὰ πετάξω στὰ μούτρα. Οἱ γυναῖκες τους, νομίζουν τάχα πὸς εἶναι μόνο δικές τους — κι' αὐτές... μὰ ἄραγε τὸ νομίζουν;

Ἄ στὸ διάολο, μὲ καταλαβαίνεις, δὲν εἶναι; κ' ἐπειδὴ κι' ἐγὼ βρέθηκα νὰ γυρέψω μερίδιο, σειρὰ δηλαδὴ, τ' ἀκοῦς, σειρὰ, ἀπτήν κ. Β. σηκώθηκαν νὰ μὲ φᾶνε οὗλοι τους... Εἶναι ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν εἶμαι βλέπεις καλοντυμένος κ' εὐπαρουσίαστος ἔραστής, ἀλλὰ «χυδαῖος», τὸ θυμᾶμαι κείνο τὸ «χυδαῖοι» πὸν φώναξε ὁ ξάδελφός της.

Κ' ἐνῶ μπορῶ νὰ τοὺς βλάψω ὅσο θέλω, νὰ τοὺς ξεσκεπάσω στ' ἀνοιχτά, ἔρχεσαι καὶ μου κοπανᾷς νὰ μείνω κλειστός σ' αὐτὴ τὴν ταρατσόκαμαρη. Ἄς μὴν εἶχα τὴν ἀδελφή μου... Γιατί δὲν πιστεύεις βέβαια καὶ σύ, ὅπως αὐτοί, πὸς ὁ χυκιάρης ὁ ἄντρας της, πὸν ρουφᾷ τὴν... μὲ τὴ φουχτα, μπορεῖ νὰ μ' ἀγγίξει... Ρωτᾷς ὕστερα ἂν εἶμαι μολοσεβίκος, παχειὲς φράσεις. Μωρὲ ξέρεις τί θένε ὅλοι αὐτοί; φτύσιμο. Καὶ τοὺς περνᾷ ἀπὸ νοῦ πὸς ἐμεῖς οἱ φτωχοί, — ὁ μικρόκοσμος — θὰ ἐπιζητήσουμε νὰ γίνομε ἕνα μὲ δαύτους, τοὺς τιποτένιους. Νὰ ξεβάλουμε δηλαδὴ τις γυναῖκες μας, τις ἀδελφές μας, τις μάννες μας στὸ μείντάνι γιὰ νὰ γίνομε ἴσοι... Ἄ νὰ χαθοῦν, ἰδέα πὸν σοῦ τὴν ἔχουνε. Τοὺς ζηλέψουμε βλέπεις τὸ χαῖρο τους.

— Καημένε Γιάννη δίκη ἔχεις, μὰ εἴμαστε λίγοι μὲ τις ἀρχές αὐτές, τοὺς πολλοὺς τοὺς συνεπῆρε τὸ ρέμα! Ζηλεύουνε αὐτοὺς πὸν κατηγορᾷς κι' εἶναι ἔτοιμοι νὰ τοὺς ἀκολουθήσουνε.

— Λὲς τώρα νᾶν αὐτοὶ πολλοί; γιατί τάχα; Μπᾶς καὶ τὸ λὲς ἐπειδὴς ἡ Βάγιο, ἡ ψυχοκόρη τοῦ Νικόλα, ξανοίχτηκε. Μ' αὐτὴ κρατάει φλέβα, φαίνεται. Κατὰ μάννα κατὰ κύρη, ἂν γυρέψεις νὰ μάθεις θὰ δεῖς πὸν κι' ἡ μάννα της... Ἄπὸ πὸν ἔπεσε αὐτὸ τὸ μῆλο, ἀπὸ τούτη τὴ μηλιά..

Δὲν μου χωράει στὸ κεφάλι ἔμένα, πὸς θὰ γίνομε ὅλοι ἴδιοι ἄτιμοι... διεφθαρμένοι... βρομικοὶ σὺν τὴ λεγάμενη...

Βράδυσσε. Ὁ Ἀντώνης σηκώθηκε νὰ φύγει. Ὁ Γιάννης τὸν συνόδεψε ὡς τὴν πόρτα καὶ κῆταξε ἔξω πονηρά. Ἄπὸ κάτω πάτωμα ἀκούονταν φωνές. «Δὲν εἶχες καρρέ, σοῦ πάσαρε τὸ χαρτί ὁ Κίμων, τὸν εἶδα...»

— Λὲς ψέμματα.— Τᾶξεραι κι' ἀπὸ πρῖν πὸς μαζεύετε τὸν κόσμο γιὰ νὰ τὸν γδύνετε...»

— Ὅριστε, μουρμούρισε ὁ Γιάννης, καὶ φοβοῦνται πὸς θὰ τοὺς μοιάσομε. Νά!..

Κ' ἔκανε τὴ γνωστὴ χειρονομία ἐνῶ ὁ Ἀντώνης κατέβαινε σιγὰ κουνώντας τὸ κεφάλι.

ΤΟ ΑΠΕΙΡΟ

Τὸ χειμωνιάτικο προχθὲς πρωΐ, ἔμπηκα κατὰ τύχη εἰς τὴν ἐκκλησία τῆ μεγάλης, κ' ἔρημη ἀκόμη γιατί ἦτανε νωρίς.

Τὸ νέο κρῦο, — προσθήκη ἀληθινὰ ἀπρόδλεπτη, — καθὼς καὶ οἱ ὑπόκαφοι ψαλμοὶ καὶ ἡ ὁμίχλη ἢ διαφανῆς, τὸ μισοσκοτάδι, πολὺ μὲ συνεκίνησαν μὲ τὲς ἀναμνήσεις τὲς παλιῆς, καὶ ἄλλοτε συνήθειες. «Κλειστή, στενὴ» ἔσκέφθηκα, «ἔζησε τόσα χρόνια ἡ ψυχὴ μου». Χείμαρρος! ἔβγαινε τώρα ἡ ἀγάπη. Ἰκανή; Τὸ σύμπαν προστατευτικά, ὀλόκληρο νὰ τ' ἀγκαλιάσει.

Ἵσραῖτες μέθες; Ἀναμφίβολα. Τὸ ἄπειρο ἀξίζει τὸ κρασί. Δὲν εἶναι ὅμως δὰ κι' ἀνώτερο· καὶ γιὰ τὰ δύο ὑπάρχει τὸ στομάχι. Κι' ἀπόδειξι...

Τὴν ἴδια μέρα, — δὲν ἄργησα, πολὺ, — τὰ χέρια μου τὰ εἶδα ξύλινα, κι' ἀπ' τὰ πραγματικά πιδ ζαρωμένα. Ἔσφιγγαν; Κάτι ποῦ καὶ μὲ τὴν πίστι τῶν προγόνων θὰ τ' ὀνόμαζα: ἀέρα.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙ

Ζηλιάρης! κ' ἐκεῖνος ποῦ λένε παντοδύναμος, ὁ Δίας εἶπε: «Ἀγαπηθῆκαν ὑπερφορετά· τοὺς φθάνει. Τί! Καὶ γιατί; Μόνος ὁ Ἔρωτας θὰ βασιλεύει; Ἄδικο θάταν ἂν οἱ λοιποὶ θεοί, γιὰ ἓνα μόνο, καὶ μάλιστα παιδί, ὅλοι λησιμονηθοῦνε» Καὶ κατὰ γῆς ὁ βασιλεύς, τὸ σκῆπτρο του ἔρριξε, τὸ ἀσημένιο.

Τὴν ἐπομένη τὸ πρωΐ, ἂν καὶ οἱ νέοι δὲν τὸ ἀντιληφθῆκαν, ἓνα μικρὸ ποτάμι εἰσηγνικὸ χώριζε τοὺς δύο. Εἴχανε γίνει νάρκισσοι· καὶ ἀπομονωμένοι ὁ καθείς, τὰ λόγια τὰ ἐρωτικά σὰ νὰ τὸν ἄκουεν ὁ ἄλλος ἐξακολουθοῦσε. Σύμπτωσης ὅμως; Ἡ τῶν θεῶν ἐκδίκησι; συνέχεια, ἢ πονηρίας σκέψι; Ὅπως οἱ ὄχθες ἦτανε κυρτές, τὰ ἀνθοφόρα πιά κορμιά, ἔδειχναν: Ἐνα, τὸ ἴδιο τοῦ μεγάλου σὺμπαντος σημεῖο.

Γέφυρα; Λογικῆς καὶ ἔρωτος λόγια, πάλι.

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ

Ναί! χθὲς τὴ νύχτα. Ἀκουμισμένος πίσω ἀπὸ τὸ γυαλί τοῦ παραθύρου ἔδλεπα τὸ φεγγάρι στρογγυλὸ καὶ τὴν πεδιάδα, ἄσπρη κάτω μὲ τὰ μαύρα δένδρα, κ' εἶπα:

«Ἄν τύχη ζοῦσα σ' ἄλλα χρόνια, σ' ἄλλες ἐποχές, ἀτόψε θάψευγα. Καὶ τυλιγμένος σὲ χονδρὸ μανδύα θὰ γρυστροῦσα, μέσα στὲς σκιὲς τῶν τοίχων, ἴδιος κλέφτης. Ὅλος ντροπὴ καὶ φοβισμένος θ' ἀναζητοῦσα: μιὰς μάγισσας ἐρεῖπιο, ἓνα σπήλαιο. Κι' ἐρεῖ; Ἀπὸ τὴν ἄτιμη γῆρὰ μ' ἐπιμονὴ θὰ γύρενα καὶ ἀπαιτοῦσα: τοῦ ἔρωτα ἓνα γιατροσόφι ἢ, καὶ πρὸ πάντων, — μιὰ κακία».

Η ΥΠΟΨΙΑ ΤΟΥ

Ἡ μόνη σου παρηγοριὰ ἔως προχθὲς, ἦταν οἱ ἴδιες οἱ ἐπιστολές μου. Σ' αὐτὲς τουλάχιστον ἀφινόμεον, καὶ μὲ φιλαρέσκεια συχνὰ κακὴ, τὸ μῖσος τοῦ ἑαυτοῦ μου ἐξομολογούμουν. Τώρα ὅμως, τί θὰ κάνω; Δὲν εἶμαι μόνος πιά! Οἱ λέξεις μου καὶ οἱ παραμικρές, ἀπὸ διπλὲς τριπλές, ἀπὸ ἄπειρες γεμίζουν σημασίες.

Εἶχι σκεφθεῖ: «Μένουν πάντως τὰ ἄστρα, τὰ βουνά, ἡ θάλασσα, τὰ ἔξω». Πλάνη! Γιατί; Ὁ Ἔρωτος σὰν τοὺς συναδέλφους του, σὰν τὰ παιδιά, ἀκόμη καὶ τὰ παραμύθια τὰ πραγματικεύει. Σὲ ὅλα, δικὰ του σύμβολα σὰ νᾶταν, τὴν ὑποψία του γυρεύει.

Η ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ τὴν καρδιά μου εἶχα ἐξορίσει κάθε μῖσος, μὰ νά, ποῦ χθὲς τὸ βράδυ, σκαλίζοντας στὴ στάχτη εὐρήκα ἓνα, νέο. Τὸ πρόσωπο τῆς ἔχθρας μου: ἡ πρόνοια.

Σήμερα τὸ ἀπόγευμα, κάποιος ἀδιάκριτος διαβάτης μὲ ρωτοῦσε: «Λέγεις πῶς ἡ Ἀγαπημένη σου, εἶνε τέλεια· μὰ σὰ γυναῖκα, πῶς ἄραγε δὲ θάναι προνοητικὴ;»

— Ἡ Ἀριάδνη, τοῦ ἀπήνητσα χαμογελῶντας, πάντα προνοεῖ, τὴν πρόνοια ν' ἀποφεύγει.

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ Τ' ΑΗΔΟΝΙ ΓΡΑΜΜΕΝΟ

ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

“Ω! τί με ξυπνάς φιλέρημο πουλί γλυκόλαλο τῆς νύχτας; Ἐγώ, μόνος, με τῆ σκέψη μου βυθισμένη στήν ἀλόκοτη ζωή, σὸ μῖσος πού ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο εἰς μάταιον ἀγῶνα, δὲ μπορῶ νὰ σὲ φτάσω· δὲ σὲ νιώθω, δὲ σ’ ἀκούω. Ἡ σιωπὴ καὶ τὸ ἀστρόφωτο σ’ ἐρεθίζουν. Χαίρεσαι τῆ μοναδικῆ ζωῆ σου, τὸ χρυσὸ τ’ ἀστέρι, τῆ δροσιά τῆς νύχτας, τὸν ἀπόλυτον ἔρωτά σου. Μὰ ἐγώ, εἶμαι τόσο μακρυνὰ καὶ τόσο κουρασμένος! Μὰς χωρίζει μιὰ ἄευσος: ἡ κοινωνία.

Φωλιασμένο σὸ δροσερὸ καὶ νέο φύλλωμα τοῦ δέντρου θὰ περάσεις τὸν καιρὸ σου εὐτυχισμένο. Μὰ ἐγώ, αἰώνια θλιμμένος σὰ φυλακισμένος πού εἶμαι, δὲ θᾶχω, παρὰ νὰ σοῦ θυμιέμαι μιὰ στιγμή, μιὰ ὄνειροπόληση, ἕνα βλέμμα πρὸς τὴν εὐτυχία, πού ἐσὺ κερδίζεις τώρα, μόνο, μέσ’ στήν ἅγια νύχτα, γιὰ ἕνα καιρὸ καὶ μόνο! “Ω! τί με ξυπνάς;

Ἀκολουθᾷς τὸ δρόμο σου. Κάνεις τὸν ἔρωτά σου. Τὸ τραγούδι σου ἀναβρῖζει σὰν τὸ νερὸ τῆς ἀκένωτης Πηγῆς ἀπ’ τὸ ζεστὸ λαοῦγχι σου πού τὸ θερμαίνει ὁ Ἔρωτας, τρέχει μέσ’ σὸ διάστημα, κάτ’ ἀπὸ τὸ φωτισμένο στερέωμα, βρῖσκει τὸν ἄδολον διαβάτη καὶ τὸν βάζει εἰς ἔκσταση καὶ συλλογῆ. Μὰ, ἐγώ, ἔχω κρῦα τὴν καρδιά, ἔχω κρῦα καὶ ἄδεια τὴν καρδιά—πῶς λοιπὸν νὰ σὲ νοιώσω, νὰ σὲ φτάσω, νὰ σ’ ἀκούσω, ἐρημικὸ πουλί, ἐρωτικὸ πουλί, γλυκόλαλο πουλί τῆς Ἀνοιξιάτικης νύχτας; Μὴ με ξυπνάς!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

Η ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΣ ΤΗΣ ΣΑΛΩΜΗΣ

Ἡ μεγάλη κίτρινη σάλα τῶν μυστικῶν ὀργίων τοῦ ἀνακτόρου Μακῶρ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς πολιτείας ἀνηχοῦσεν ἀκόμη, κάθε χρόνο καὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς νύχτα, τὸν θηριώδη βρυχηθμὸ πού ἀφήκεν ἡ πριγκίπισσα Σαλώμη ὅταν τὴν ἀνεσκολόπισεν ὁ ἀφηνιασμένος ἀπὸ κρασι καὶ ἔρωτα ἐραστής τῆς ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαϊκῆς λεγεῶνος.

Τὸ σῶμα τῆς κατόπιν ὄπως ἦταν ὀλόγυμνο, τῆ στιγμῆ τοῦ πλέον ἐξωφρενικοῦ ὀργίου τῆς, πού ὁ ἐραστής τῆς ἀρπάζοντάς το ὡς τρόπαιον τὸ σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸ κάρφωσε σὸ σκληρὸ δῶρον τοῦ ὡς ἐρείχαλκου φρουροῦ τῆς κίτρινης σάλας, κατετέθηκε εἰς χρυσέγκανστο φέρετρο καὶ σκεπάστηκε ἀπὸ θακίνθινον πέπλον κάτω ἀπὸ τὸ ὅποιον λαμπύριζαν μόνο εἰς πετραδόπλοιμες θῆκες τῶν μαστῶν τῆς Σαλώμης καὶ τὰ δαχτυλίδια τῶν ποδιῶν τῆς ἐκεῖνον, ὅπου μιὰ νύχτα στὴ ψηλὴ ταράτσα τοῦ ἰδίου ἀνακτόρου, τὴν φωτισμένη ἀπὸ κόκκινους πυρσούς, χόρεψαν τὸν πλέον παρόδοξο σημιτικὸ χορὸν...

Ἡ μόνη ζωὴ, τὰ νυχτόχρωμα μαλιά τῆς κομμένα αἰγυπτιακὰ δάσωναν γύρω ἀπὸ τὸ ἀλαθάστρινον κεφάλι τῆς σὰν ὀργῶσα βλάστηση ἐβένων, πιασμένα με ρουμπίνα.

Ἔτσι τὸ βαρὺ ἐκεῖνο ἀπὸ πετράδια μύρα καὶ δάκρυα φέρετρο, σκεπασθὲν κατόπι με κνανὸ γυάλινον κάλυμα, καταδιβάσθηκε ἀπὸ μαύρους σκλάβους στὴ σκοτεινὴν στέγνα (φυλακὴ) τῶν ἀνακτόρων καὶ ἀκοιμιστήθηκε στὴ σάρα τῶν κοκκάλων ἐνὸς ἀποκεφαλισμένου προφήτη.

Ὅποιος ἀπὸ τοὺς ἀρχαιολόγους ἀνακαλύψῃ ποτὲ τὸ βυθὸ τῆς στέγνας ἐκείνης θὰ βρῆ ἀκόμη τὸ ταριχευμένο σῶμα τῆς πριγκίπισσας Σαλώμης μέσα στὴ πολύτιμη θήκη του.

ΚΑΝΙΑ

ΔΥΣΣΗΣ ΜΑΡΜΑΡΗΣ

Όταν ο μέγας Βερονέζε θέλησε κάποτε να ζωγραφίση την εικόνα του θριάμβου μιᾶς βασίλισσας, πού είχε ἄμορφα πλασμένη στήν ψυχὴ του, τότε αὐτὸς — ὁ θαυματουργὸς τεχνίτης — ἀνακάτεψε τὸ χουσάφι, τὰ μαργαριτάρια, τὴν πορφύρα, τὸν σμάραγδο, κ' ὅλα τὰ πλούτη, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε ν' ἀναπαραστήσῃ τὸ δοξασμένο πρόσωπο, παρὰ σ' ἓνα σκοτεινὸ σύννεφο.

Ἔτσι κ' ἐγὼ τώρα, θαμπωμένος ἀπὸ τὴ φωτεινὴ αἴγλη, πὺν ξεγύνει τ' ὄνομα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους νεώτερους Ἰταλοὺς ποιητῆς, δὲ μπορῶ νὰ ζωντανέψω τὴν εἰκόνα του παρὰ σὲ μιὰ σκιαγραφία.

Θὰ ἦταν ἀνευλάβεια ἂν ἐπιχειροῦσα νὰ τὸν κρίνω ἀρκουμαι, λοιπόν, σὲ μερικὰ βιογραφικὰ σημειώματα.

Ὁ γλυκύτατος ποιητῆς (ἀληθινὰ ποτὲ ἢ κριτικὴ δὲ χάρισε πὺν δίκαιο καὶ πὺν ταιριαστὸ ἐπίθετο) γεννήθηκε στὸ πλέον ζωντανὸ φυσικὸ περιβάλλον, στήν ἰδιοκτησίαν τῶν Τορλόνια, πὺν εἶχαν ἐπιστάτη τὸν πατέρα του ἀνάμεσα στὸ Σάν Μάουρο καὶ τὸ Σαβινιάνο, δυὸ ταπεινὲς κοινότητες τῆς Ρομάνιας.

Στὴν πρώτη του, τὴν τρυφερὴν ἡλικίαν, ἦταν, βέβαια, τὸ μικρὸ χωριότοπουλο, πὺν ζοῦσε τὴν ὡμορφὴν καὶ ἐλευθερὴν ζωὴ τοῦ κάμπου.

Όταν ἔφτασε στὴ σχολικὴν ἡλικίαν, καὶ τὸν ἔβαλαν στὸ κολλέγιο τοῦ Οὐρπίνο, ὁ μικρὸς Τζιοβάννι, σκεπτικὸς καὶ μελαγχολικὸς, κυττοῦσε μέσ' ἀπὸ τὰ παραθύρια τοῦ σχολείου, τὸν ἀπότομο δρόμο, πὺν κατέβαινε ἀπ' τὸ μικρὸ βουνό, καὶ πὺν θὰ τὸν ὠδηγοῦσε, τὶς διακοπές, στὸ χωριό, τὸ χωριό του, ὅπου εἶχε ἀφιμένῃ τὴν μικρὴ παιδικὰ του ψυχὴ.

Γεννημένος ἀπὸ πατέρα δίκαιο, κ' ἀπὸ μητέρα πολὺ γλυκεῖα καὶ ἀγαθὴ, ὁ Pascoli εἶχε ἐλθεῖ στὸν κόσμον μὲ μιὰ πραγματικὴ καλωσύνη. Ἦταν ἀπὸ κείνους πὺν, ἀφοῦ ζυγίσουν τὸ κακὸ καὶ τὸ καλὸ, βρίσκουν πὺς τὸ δεύτερο τοὺς ἐνδιαφέρει περισσότερο, γιὰτὶ βάζουν τὸν ἴδιον τοὺς τὸν ἰδεαλισμὸ στήν ζυγαριά.

Ἔτσι σ' ἓνα κοινὸν ἐξωτερικὸ, ἔκρυβε μιὰν ὡμορφὴν

καὶ δυνατὴ ψυχὴ, πὺν συχνὰ φανερωνότου, ὅταν τὸ γέλοιον του ἔκανε, μερικὲς στιγμῆς, τὰ φωτεινὰ μάτια του νὰ λάμπουν. Ἀπ' αὐτὴ του τὴν εὐλογημένην αἰσιοδοξίαν πόσο θὰ βοηθῆθηκε, πιότερο ἀπὸ καθέναν ὁ Pascoli, σὰν ἀκολούθησαν οἱ φοβερὲς τοῦ βίου του στιγμῆς!

Τὶς 10 Αὐγούστου τοῦ 1867, ὁ πατέρας τοῦ Pascoli ἔφυγε γιὰ κάποιον ταξίδι κοντινὸ, ὅπου ἡ δουλειὰ τοῦ ἐπιστάτη τὸν καλοῦσε. Δὲν πῆρε, μαζί του, ὑπηρετὴν, κ' ὠδηγοῦσε μονάχος τ' ἀμάξιν του. Τὸ πὺν μικρὸ κοριτσάκι του θέλησε νὰ τὸν κρατήσῃ· δὲν ἐννοοῦσε καθόλου ν' ἀφίση τὸν πατέρα της νὰ φύγῃ, μ' ὅλες τὶς κούκλες, πὺν τῆς ἔταξε στὸ γυρισμό· μὲ τὰ μικρὰ χερῶν της τὸν τραβοῦσε ἀπελπισμένα, κ' ἦταν προσκολλημένη ἀπάνω του. Ἐπρεπε νὰ τῆς ἠσυχάσῃ τὰ κλάμματα καὶ νὰ βγῆ, κρυφά, ἀπὸ μιὰν ἄλλη πόρταν, ὅπου, ὄχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι, περιμένε ζεμένο τ' ἀλόγο του. Ἐφυγε. Τὸ βράδυ, καθὼς ἐπέστρεφε στήν κατοικίαν του δολοφονήθηκε.

Τ' ἀλόγο ξαναῆρθε μόνο στὸ σταῦλο, καὶ τὸ πῶμα τὸ βοῆξαν τὴν ἄλλη μέραν, στὸν δρόμον, ματωμένο...

Ἀργότερα γράφωντας ὁ Pascoli γιὰ τὸ φοβερὸν αὐτὸ χτύπημα τῆς μοίρας, πὺν ἔκανε τὴν οἰκογένειάν του νὰ στερηθῆ τὸν προστάτη της, καὶ πὺν τὸν ἀφίσην ὄρφανό, λέει σὲ κάποιον του τραγοῦδι, πὺν κλαίει σ' αὐτὸ τὸν ἀδικοσκοτωμένο, φτωχὸ του πατέρα:

...«Καὶ τ' ἄψυχα μάτια ἀπὸ τὶς κούκλες κυττοῦσαν ψηλά στὸν οὐρανό!»

Ὅμως τὰ δυστυχίματα ξακολούθησαν.

Πρώτη πέθανε ἡ Μαργαρίτα, ἡ πρωτότοκὴ ἀδελφὴ του, δεκάξιν χρόνων· σ' ἐνάμισιν σχεδὸν χρόνον, πάλιν, πέθανε κ' ἡ μητέρα του, ἀφοῦ δὲν ἔπαψε νὰ θρηνηθῆ τὸν σκοτωμένον ἄντρα καὶ τὴν πεθαμένην κόρη.

Ἀπὸ τὴν ἄλλοτε ἀνηθρὴν οἰκογένειαν δὲν ἔμεναν πὰ παρὰ τέσσαρα ὄρφανὰ ἀδύνατα φυτὰ πάνω σ' ἐρείπια.

Ὁ νεαρὸς Pascoli ὑπόμεινε καὶ δέχθηκε τὶς συμφορὰς αὐτῆς μ' ἐγκαρτέωση καὶ ἡρεμία παρόμοια μὲ κείνη τῶν ἀρχαίων, πὺν ἀτάραχοι δέχονταν τὰ πλήγματα τῆς «αἰσῆς».

Ἐπρεπε νὰ ζήσῃ. Αἰσθανόμενος ὁ Τζιοβάννι μεγάλη κλίση γιὰ τὴ λογοτεχνίαν, πὺν πολλὰ φανερὰ δείγματα τῆς κλίσης αὐτῆς εἶχε δώσει, ἐξακολούθησε τὶς σπουδῆς του στὸ Οὐρπίνο, στὸ Ρίμινι, στὴ Φλωρεντία.

Μετὰ πῆγε ν' ἀκολουθήσῃ παραδόσεις στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μπολώνιας. Ὁ δειλὸς κι' ἀγριὸς νέος, ὁ γεμάτος ἀπὸ κάποιο δειλὸ θαυμασμό, σιγά—σιγά, φανερώθηκε στὸ δάσκαλό του, τὸν καλὸ κι' αὐστηρό.

Ὁ Carducci δεχόταν τὸν Pascoli.

Ὅμως στάθηκε παράξενος σπουδαστής. Πέρνει μέρος, στὴν ἀρχή, σὲ διάφορες φάσεις· μὰ πολλὲς φορές, πάλι, φαίνεται μελαγχολικὸς καὶ βυθισμένος στ' ἀπόκρυφο ὄνειρό του· κι' ἂν ἐργάζεται πολὺ, ὅμως ἐργάζεται μὲ τὸν δικό του τὸν τρόπο· μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι ὑπόδειγμα τακτικότητος, ἀποσιδιάζει ἀπὸ τὶς παραδόσεις· δὲν παράγει παρὰ λίγα πράγματα, γιατί δοκιμάζει κάποιαν ἀπέχθειαν, ὅταν πρόκειται νὰ τελειώσῃ ἓν' ἀρχισμένον ἔργο του· τὰ μυθιστορήματα, τὰ θεατρικὰ του κομμάτια δὲ βλέπουν τὸ φῶς. Ἀλλὰ κάνει ἓνα πλήθος γνωριμίες, ὀδηγημένος ἄλλοτε ἀπὸ τὸ γοῦστό του κι' ἄλλοτε ἀπὸ κάποιο καιρὶσιον. Στὸ μεταξὺ μελετᾷ τὰ μυστικά τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς μετρικῆς· κι' ἄκόμα γράφει γαλλικοὺς στίχους.

Διαβάζει. Τὰ διαβάσματά του εἶναι ποικίλα. Οἱ ἀρχαῖοι κλασσικοί· οἱ μεγάλο Ἰταλοὶ πεζογράφοι· οἱ ποιητές, ὁ Λεοπάρντι, ὁ Γταῖτε, ὁ Οὐγκώ, ὁ Χάινε· οἱ ἱστορικοί, ὁ Michelet κι' ὁ Edgar Quinet· οἱ φιλόσοφοι Hartmann· ἀπὸ τοὺς συγχρόνους οἱ γάλλοι ποιητές, οἱ γερμανοὶ καὶ οἱ ρώσοι μυθιστοριογράφοι. Οἱ ἀγαπημένοι του δάσκαλοι εἶναι ὁ Βιργίλιος κι' ὁ Μαντζόνι· τοὺς ἐνώνει σ' ἓναν εὐλαβικὸ θαυμασμό. Ἀφιερώνει τὴν ἡμέρα στίς ἐργασίες του. Τὶς βραδυνὲς βγαίνει. Τὸν συναντοῦν στὰ πρὸ φτωχικὰ ἐστιατόρια, περιστοιχισμένον ἀπὸ παράξενες παρέες· σπουδαστὲς πού συζητοῦν λογοτεχνικὰ ἔργατες μὲ τὰ ρούχα τῆς δουλειᾶς· ἀπόμαχους στρατιῶτες τοῦ Γαριβάλδη, πού τοὺς ἀρέσει νὰ διηγοῦνται τοὺς πολέμους των.

Σοσιαλιστής, σ' ἐποχὴ πού ἡ Κυβέρνηση δὲ γνώριζε εὐσπλαχνία ἀπέναντι τοῦ νέου κόμματος, γράφεται στὴ Διεθνή Ἐνωσὴ τῶν ἐργατῶν. Ὅμιλεῖ στὰ διάφορα τὰ ἐργαστήρια, ὅπου πηγαίνει μὲ τὸν φόβο νὰ φυλακιστῇ γιὰ τοὺς λόγους του· συνεργάζεται σ' ἐπαναστατικὰς ἐφημερίδες, πού τὶς μοιράζει στοὺς ἄλλους σπουδαστὲς, τοὺς συναδέλφους του· μιὰ μέρα, πού χτυπήθηκε μὲ τὴν ἀστυνομία, τὸν μαθαίνουν, καὶ τὸν φυλακίζουν. Ξεχνᾷ πιά τὸ

δρόμο τοῦ Πανεπιστημίου· διακόπτει τὶς σπουδὲς του δυὸ δλόκληρα χρόνια.

Οἱ παρακλήσεις τῶν φίλων κ' οἱ συμβουλὲς τοῦ Carducci πείθουν τέλος τὸ ἄσωτο παιδί νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν ἀγκυλιὰ τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα. Τότε συγκεντρώνεται κι' ἐτοιμάζεται μὲ θάρρος γιὰ τὶς ἐξετάσεις· στὰ 1882 παίρνει τὸν τίτλο τοῦ διδάκτορος, τίτλο πού θὰ τοῦ ἐπέτρεπε, ἐπὶ τέλους, νὰ διορισθῇ καθηγητής. Τὸν στέλνουν μακριὰ γιὰ τὴν ἀπαρχὴ τοῦ καθηγητικοῦ του σταδίου· στὸ λύκειο τῆς Πογέντζα, ὅπου διδάσκει μ' ἐνθουσιασμό κι' ἐμφυχώνει τοὺς μικροὺς του μαθητὲς.

Φέρνει, ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ, σ' αὐτὴν τὴν πόλιν τὶς δυὸ ἀδελφές του· μὰ ἡ Ἰδα τὸν ἀφίνει, σὲ λίγο, γιὰ νὰ πάῃ στὸ δικὸ της σπιτικό. Ἡ Μαρία μένει μαζί του, πάντα ἕως τὸ θάνατό του.

Κατόπιν ἀκολουθοῦν διαδοχικὰ, τὸ λύκειον τῆς Μάσσα, στὴν Καρράρα· μιὰ σειρά παραδόσεων Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μπολώνιας, ἡ ἔδρα τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας στὴ Μεσσήνα· ἡ ἔδρα τῆς Πίζας, καὶ τελευταία τῆς Μπολώνιας, ὅπου στὰ 1906 διαδέχεται τὸν ἄλλοτε καθηγητὴ του, τὸν μέγαν Carducci, στὴν διδασκαλίαν τῆς Ἰταλικῆς Λογοτεχνίας. Στὰ 1892 — σὲ ἡλικίαν τριάντα ἑπτὰ χρόνων — συγκεντρώνει τὴν σκόρπια παραγωγὴ του, γιὰ νὰ τὴν παρουσιάσῃ στὸ κοινόν. Ἔτσι βλέπουν τὸ φῶς:

1) Τὰ «πρῶτα τραγουδάκια», 2) Τὰ «Νέα Τραγουδάκια», 3) Τὰ «Τραγοῦδια τοῦ Καστελέκκιου», 4) Οἱ «Ὠδὲς καὶ Ὕμνοι», 5) Τὰ «σύγχρονα ποιήματα».

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε:

Τὰ «Τραγοῦδια τοῦ Βασιλιᾶ Ἐντζιο» καὶ τὰ «Ἰταλικά Ποιήματα», τὰ λατινικά ποιήματα, ὅπως τὸν «Ὕμνον στὴν Ρώμη» καὶ τὸν Ὕμνον «στὸ Τουρίνο».

Τὰ ἔργα καὶ τὶς κριτικὰς γιὰ τὸν Δάντη.

Τὶς «σκέψεις καὶ διαλόγους» καὶ πολλὰ ἄλλα, ἑξέχωρα ἐκδομένα, ὅπως «στὴν Πεντηκονταετηρίδα τῆς Πατρίδας», «Γαριβάλδης», «Τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἰωσή Καρντούτσι» κ.τ.λ.

Ὁ Giovanni Pascoli ἦταν ὁ ὕμνητής τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Τὸ περισσότερο, ἄλλως τε, μέρος τῆς ζωῆς του τὸ μοιράστηκε μεταξὺ τῆς καθηγητικῆς του ἔδρας τῆς Μπο-

λώνιας και τῆς ἐξοχῆς, τῆς ἀγαπημένης του Ρομάνιας, πού τὴν τραγοῦδησε στὰ ποιήματά του.

Εἶχε διαλέξει ἓνα καταφύγιο, μιὰν ἐξοχικὴ ποιητικὴ φωνὴ στὸ Καστελβέκκιο ντὶ Μπάργκα, σιμὰ στὸ Τσέρκιο, πού πρὶν ἀπ' αὐτὸν τὸ τραγοῦδησεν ὁ Shelley.

Ἐκεῖ ὁ ποιητὴς ἔγραφε, ὅταν ἦταν ἐλεύθερος. Κι' ὅταν κάποτε ἦταν στὴ Σικελία τοῦ ἦρθε τόση νοσταλγία γιὰ τὸ ἐξοχικὸ του τὸ σπιτάκι, ὥστε ἄφισε, χεῖμῶνα καιρό, τὸ γλυκὸ κλίμα τῆς Σικελίας, γιὰ νὰ τρέξει στὸ χιονισμένο Καστελβέκκιο. Γεννήθηκε χωρικός και ποτὲ δὲν πρόδωσε τὴν καταγωγὴ του αὐτῆ. Στὴν πόλη στενοχωριόταν, και στὴν ἐξοχὴ ζοῦσε σὰν ἀληθινὸς ἀγρότης.

Στὸν πρόλογο ἀπὸ τὰ «Πρῶτα Τραγουδάκια» του, λέει στὴν ἀδελφὴ του Μαρία, πού τῆς εἶναι ἀφιερωμένη κ' ἡ συλλογὴ τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν, «Ἐμπρός, ἄς φτειάζουμε ὅπως συνηθίζουμε, μόνοι μας τὸ ψωμί μας».

Αὐτὸ δὲν εἶναι ποιητικὴ ὑπερβολή. Ὁ ποιητὴς βοήθησε τὴν ἀδελφὴ του, ὅταν, κάθε Σάββατο, κατεσκευάζε τις ὥραϊες παστέτες, κ' ἔψηνε τις σταυρωτὲς κουλούρες, ὅπως τις συνηθίζουν στὴ Ρομάνια.

Τὰ τραγοῦδια τοῦ Pascoli σὰς μεταφέρουν σὲ κάποιον χωριουδάκι τῆς «φωτεινῆς Ρομάνιας, τοῦ γλυκοῦ τόπου».

Σὰς φανερώνουν στὰ μάτια ἓνα σωρὸ μαγικὲς εἰκόνες:

Τὸν ἄσπρο πύργο τῆς ἐκκλησιᾶς, τὸ σπῆτι τοῦ ἔφημέριου, τ' ἀγροτικὰ σπιτάκια και τὰ φτωχὰ καλύβια στὸ δρόμο, τὰ βώδια πού γυρίζουν ἀπ' τὰ χωράφια, τις λεύκες πού θροῦζουν σιμὰ στὸ ποταμάκι, και τὸ παλιὸ γιοφύρι, πού κυτᾶ τὸ φαιδρὸ τὸ ρυάκι νὰ περνᾶ.

Μακρίτερα, νά, οἱ κάμποι μὲ τὴν ἀπριλιάτικη χαρὰ τους ἢ μὲ τὴν Ὀκτωβριανὴ τους ἡρεμία.

Κι' ὄλ' αὐτὰ, ὄχι μὲ κοινότυπες περιγραφές, ἀλλὰ μὲ θανμαστὴ βραχυλογία, και μιὰ ζωηρότητα πού ξεχωρίζει τὰ σχήματα.

Ἀληθινὰ, ἡ ποίηση τοῦ Pascoli μοιάζει σὰν μιὰ πηγὴ πού κυλᾶ γαλήνια και μελωδικά.

Τὰ ποιήματά του ἔχουν μιὰ μαγευτικὴ γλυκάδα, μιὰν ἀπαλότητα, μιὰν ἡρεμία, μιὰν ἀφέλεια, και οἱ πατριῶτες του ἐκφορίζουν ὄλα αὐτὰ τὰ πλούσια χαρίσματα μὲ μιὰ μόνο χαρακτηριστικὴ κ' ὠμορφὴ λέξη: SOAVITA. Εἶναι ποίηση πού ἔχει κατὶ τὸ αὐθόρητο.

Ὅσο γι' αὐτὸ μάρτυρα ἔχουμε τὴν ἀδελφὴ του, τὴν ἀγαπημένη του ἀδελφὴ Μαρία, πού τὸν παρακολουθοῦσε στὴν δημιουργία του, και πού τῆς διάβαζε, ἀμέσως, τὰ τραγοῦδια πούγραφε. Ἄς ἀκούσουμε τὴν μαρτυρία τῆς: «... — Πῶς ἐργαζόταν; Στὸ τραπεζάκι, ἀληθινὰ στὸ τραπεζάκι, δὲν ἔμενε ποτὲ πιότερο ἀπὸ μιὰν ὥρα ἢ δύο. Τους ὠραιότερους στίχους του τοὺς σκέφθηκε στὸ ὑπαιθρο, περπατώντας ἢ καθισμένος στὸν κηπάκο, κάτ' ἀπ' τὰ δέντρα του. Σ' αὐτὸ τὸ τραπεζάκι τοὺς ἔγραφε και τοὺς ἔχτενιζε, και διέκοπτε τὴν ἐργασία του αὐτῆ, γιὰ νὰ κυτᾶξῃ ἔξω, ἂν ἓνα πουλάκι κελαδοῦσε, ἂν θορυβοῦσαν τὰ φύλλα, ἂν ὁ ἄνεμος τοῦ ἔφερνε, ἀπὸ μακριὰ, τὸν ἦχο μιᾶς καμπάνας ἢ τὴ φωνὴ ἀπὸ 'να ρυάκι...»

Ἀλλὰ και τὰ ψεγάδια ἀκόμη πού θὰ μπορούσε ν'ἄβρη κάποιος αὐστηρὸς κριτικὸς στὴν ποίηση τοῦ Pascoli, ὅπως οἱ ποικίλες κραυγὲς πού συνοδεύουν μερικὸς του στίχους, τὸ βίτ... βιντεβίτ λ.χ. πού κάνουν τὰ χελιδόνια, ἢ τὸ ντίν-ντὸν τῆς καμπάνας, ἐνῶ ἀπὸ μιὰ μεριὰ προσδίνουν μεγαλύτερη ἀρμονία στὰ τραγοῦδια του, ἀπὸ τὴν ἄλλη τοὺς χαρίζουν κάποια παιδικὴν ἀπλότητα.

Ἐπίσης ἡ συχνὴ ἐπανάληψη τῆς terza rima, πού παρατηρεῖται στὰ πλείστα ποιήματά του εἶν' ἀλήθεια πῶς τὰ καθιστᾶ κάπως μονότονα, ἀλλὰ πολὺ γλυκὰ κ' ἀρμονικά.

Μπροστὰ στὸν δυνατὸν Carducci, πού διαπνέεται ἀπὸ τὴν Ἱστορία και βρίσκει στὸν παραλληλισμὸ τοῦ παρελθόντος μὲ τὸ παρὸν τὴν πηγὴ τῶν διαρκῶν ἀγανακτισεων, ὁ Pascoli ἐκήρυξε τὴν πραότητα.

Μπροστὰ στὸν ἡδονικὸν Ντ' Ἀγνουίντσιο, πού ὁ ἀτέλειωτος πόθος του τῆς ἡδονῆς ποτίζει σὰν ἓνα νοσηρὸν ἄρωμα ὀλόκληρο τὸ ἔργο του, ὁ Pascoli μᾶς εἶπε τὴν χάρη τῆς οἰκογένειας και τὴν γλυκύτητα τῆς ἐστίας...

Ὁ ποιητὴς πέθανε στὴν Μπολώνια στὰ 1912.

Ὁ θάνατός του ἦταν τὸ ἴδιο ἡρεμος.

Ἡ ἀδελφὴ του Μαρία, πού ἦταν σιμὰ στὸ νεκρικὸ του κρεβάτι, λέει γιὰ τις τελευταῖες του στιγμὲς:

«... — Γιὰ δυὸ μέρες κοιμήθηκε. Κοιμόταν τόσο καλά. Καθόμουν ἀπέναντί του και τοῦ κρατοῦσα τὸ χέρι του στὰ δικά μου. Δυὸ μέρες δὲν κινήθηκα καθόλου. Πρωτοῦσα χα-

μηλόφωνα τούς γιατρούς, ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀνακουφιστικὸς ὕπνος ἦταν καλὸ προμήνυμα.

— Μὰ ναί, μὰ ναί, — ἀπαντοῦσαν, καὶ πῆγαιναν μιλώντας μεταξύ τους.

Τῆ δεύτερη μέρα τὸ χέρι του κινήθηκε, σὰ δικά μου χέρια. Τὸ ἄφισι. Σηκώθηκα. Ξυπνοῦσε, ξυπνοῦσε. Τὸν φώναξα καὶ κείνος ἀνοιξε καὶ χαμήλωσε τὰ μπράτσα, κι' ἀνάπνευσε βαθιά. Ἐγὼ τὸν νόμισα σωσμένο. Κι' ὅμως αὐτὴ τὴν ἀναπνοὴ ἀκολούθησε βαθὺς στεναγμὸς, πολὺ βαθὺς στεναγμὸς, πού τοῦ ἀνασήκωσε ἰὸ στήθος. Κ' ἔπεσε κάτω, γιὰ πάντα».

Στὸν πρόλογο τῶν «Συγχρόνων Ποιημάτων» ὁ ποιητὴς ἀποτεινόμενος στὸν φίλο του Adolfo de Bosis, πού τοῦ ἀφιερώνει τὸ βιβλίό του αὐτό, λέει γιὰ τὸν κοινὸ φίλο καὶ τῶν δύο, γιὰ τὸν ποιητὴ Γαβριήλ Ντ' Ἀννούντσιο, πὼς στάθηκε εὐτυχησμένος. Ἄν εἶναι ἀληθινό, ὅτι ὁ Ντ' Ἀννούντσιο μὲ τὴν περιπετειώδη κι' ὀργιώδη ζωὴ του, μὲ τὸ πολυσιδὲς ἔργο του, τὸ γεμᾶτο ἐντυπωτικόν, μὰ ἀνειλικρινὴ καὶ ψεύτικον κάπως λυρισμὸ, μὲ τοὺς τρελοὺς του ἔρωτες καὶ τὸν θορυβώδη πατριωτισμὸ του, πού τὰ διαδέχθηκεν ἡ ἐπίσης ψεύτικη μετάνοια κι' ὁ ὑποκριτικὸς βίος τοῦ ἀναχωρητῆ στὸ σιωπηλὸν ἐρημητήριό του Βιτοριάλε, γνώρισε κάποιαν εὐτυχία, πόσο, ὅμως, μοῦ φαίνεται πὼς ἦταν εὐτυχέστερος ὁ Giovanni Pascoli, μὲ τὴν ἀγνή κι' ὠραία ζωὴ του, μὲ τὸ γλυκὸ καὶ ἤρεμο ποιητικὸν ἔργο του, μὲ τὸν ἀθόρυβο πατριωτισμὸ του, μὰ πρὸ παντὸς μὲ τὴν ἀγάπη τῆς καλῆς του ἀδελφῆς Μαρίας, τῆς «γλυκειᾶς ἀδελφῆς», — ὅπως τὴν ὀνομάζει — πού στάθηκεν ἡ Ἡγερία του, καὶ ζεῖ μὲ τὴν ἀνάμνησίν του—στὸ μικρὸ τους ἐξοχικὸ σπιτάκι τοῦ Καστελδέκκιο, ὅπου τίποτα δὲν ἄλλαξε—καὶ πού περιμένει, ἤσυχά, τὴν ἡμέρα, πού θὰ τὸν ξαναβρῆ, στὸν ἀπλὸν κι' ἀπέριττον τάφο τῆς μικρῆς ἐξοχικῆς Καπέλλας.

Καὶ τώρα δυὸ λόγια, σὰν εἰσαγωγὴ στὴ μετάφρασή μου «Ἡ Κιθάρα τοῦ Ἀχιλλέα». Ἀνάμεσα στὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ Pascoli ὑπάρχουν κι' ἄρκετὰ κλασικώτερα κομμάτια.

Ἄπ' αὐτὰ πρῶτεύουν, μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, δύο: «Οἱ Γέροι τῆς Χίου», κ' ἡ «Κιθάρα τοῦ Ἀχιλλέα», πού μὲ φόβον ἀτολομοῦμε τὴ μετάφρασή του.

Τὸ ποίημα αὐτό, μιὰ ποιητικὴ ἀρήγηση τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ Ἀχιλλέα, δὲν ἔχει κριμιάν ἱστορικὴ βίαση. Δὲν εἶναι μίμηση ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα. Οὔτε, νομίζω, ἀπὸ κινέναν ἄλλο κλασσικὸ ποιεῖν. Εἶναι πρωτότυπη σύλληψη τοῦ ποιητῆ.

Ὅσο γιὰ τὴν μετάφρασή μου ἄ; μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς:

Ἐγὼ τὴ γνώρι, ὅτι ἔμμετρον μετάφραση δὲν εἶναι, ἀπλῶς, ἡ ἀτόδότη τοῦ νοήματος τοῦ ποιητῆ, ἀλλὰ κ' ἡ τεχνικὴ μετουσίωσή του.

Ὁ μεταφραστὴς, δηλαδή, πρέπει ν' ἀκολουθῆ, κατὰ τὸ δυνατό, τὸν ρυθμὸ καὶ τὸ μέτρο τοῦ πρωτοτύπου.

Κι' ὅμως αὐτό, στὴν μετάφραση τῆς «Κιθάρας τοῦ Ἀχιλλέα» δὲν ἦταν βολετό. Τὸ πρωτότυπον εἶναι γραμμένο σὲ ἀνομοιοκατάληκτον ἐντεκασύλλαβο.

Ἐπειδὴ, ὅμως, ὁ ἐντεκασύλλαβος εἶναι γιὰ τοὺς Ἰταλοὺς ὁ ἐθνικὸς στίχος — ὅπως γιὰ μᾶς ὁ δεκαπεντασύλλαβος — γιὰ τοῦτο ἔκρινα καλὸ νὰ τὸ μεταφράσω σὲ δεκαπεντασύλλαβο.

Ἄν ἡ μετάφρασή μου πέτυχεν αὐτό, βέβαια, θὰ τὸ κρίνουν ἄλλοι.

Η ΚΙΘΑΡΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΑ

Οἱ βασιλεῖαδες, τὰ πλήθη τῶν Ἀχαιῶν, ντυμένοι μεσ' τὸ χαλκὸ, κοιμόνταν, ἔτσι, ὅλοι δαμασμένοι στὸν ἐλαφρὸ τους ὕπνο, καὶ τ' ἄλογά τους λυμένα μὲ χαλινάρια τωλιγμένα στ' ἄρματα τριγύρω τρώγαν, φυσῶντας, τὸ κριθᾶρι καὶ τ' ἄραποσφι. Κοιμόντουσαν κ' οἱ φύλακες ἀπ' τίς φωτιᾶς ἀκόμα μὲ τὸ κεφάλι στὰς μακριὰς ἀσπίδες ἀφιμένο

τις στρογγυλές, πού γνάλιζαν, σιμά στις ἀναμένες φωτιές, πού κάναν τὸ χαλκὸ σὸ ἀνάφλεγμα τὰ λάμπη καθὼς λάμπουν τὰ σύννεφα στὴ μαυρισμένη νύχτα, πρὶν ἢ δμίχλη νὰ φανῇ. Δαμάζοντάς τους ὅλους ὁ ὕπνος τοὺς μακρόμαλλους τοὺς Ἀχαιοὺς κρατοῦσε σὰ μοῖρα νὰ τὸ ἔγραφε, τὴ νύχτα ὅπου ἦταν στερνὴ τοῦ Ἀχιλλέα, γιοῦ τοῦ βασιλῆα Πηλέα. Τῶξαιραν ὅλες οἱ καρδιές, ἀκόμη τὰ οὐράνια ὡς καὶ στὴ γῆ, κι' ἀσθμαίνοντας ὅλοι ἐκεῖνοι τὴν ἡμέραν μὲ τὰ ρουθούρια, σὶν μικρὸ τὸν ὕπνο, σὶ ὄνειρό τους ἔναν μέγало πέφτωντας νὰ κἀν κῶκλο βλέπαν κι' ἀπὸ καπνὸ σὰ οἴφουννας ψηλὰ νὰ ξεπειτᾶ. — Χωρὶς κανένα τρανταγμὸν ἔπερτε σὶ ὄνειρό τους, σὰ νᾶμοιαζε μὲ μιὰ σκιά· κι' ἀπόκοιτα μαζί ὅλοι καὶ ἥρωες καὶ τ' ἄλογα ἐτρίξανε τὰ δόντια σκληρὰ, πέρα τὰ ἄρματα τοὺς ὀδηγοὺς τινάζαν ἐνῶ μακριὰ ἀπ' τὴ δυνατὴ τὴν Ἴλιο τὴ μεγάλη οὐρόσβυθεν ἢ χάλκινη φωνὴ τοῦ Ἀχιλλέα.

II

Ἔτσι ἐκοιμόνταν ὅλοι τους, καὶ σὶ βομβό τους ὕπνο γροικιότανε τῆς θάλασσας τὸ μυρολίϊ μέγало. Τῆς ἁδόλης τῆς θάλασσας κλαίγαν οἱ θυγατέρες, μέσα σὶ μαῦρο πέλαγο, τὸν ζωντανὸ Ἀχιλλέα, μακριάθε, καὶ δὲν ἄκουγε κείνος τὰ κλάματά τους. Κι' ἄλλες, ἐδῶ, σηκώνοντας ἄφροισμα ξαφνιασμένο, ὀρμητικές, οὐρλιάζοντας, εἰς τὴν ἀκτὴ ἀνεβαίνουν γιὰ νὰ τοῦ ποῦν τὴ μοῖρά του ἢ νὰ τὸν συνεπάρουν μαζί τους, ἀλλὰ μᾶταια· καὶ μακροαῖναν μὲ τοὺς θρήνηους στροώνοντας μ' ἀφροκόπισμα τὰ ἄσπρα τους τὰ χράρια· ἀλλ' ὁμως δὲν τις ἄκουγεν ὁ ξύπνιος Ἀχιλλέας, (ξύπνιος ἐκεῖνος μοναχά): τί γέμιζε μὲ ἦχος τ' ἀπὶ του μὲ μιὰν ὄμορφη λεπτούτσινη κιθάρα, κιθάρα ποῦταν φτερωτὴ καὶ λ'φυρο παρμένη ἀπὸ τὴ Θήβα τὴν ἱερὴν ὅπου εἶχε καταστρέψει. Τῶρα, δοσμένη του ἢ καρδιὰ σὶ φωτεινὰ τραγοῦδια, δὲν ἄκουγε κἀτ' ἀπ' αὐτὸν ἢ θάλασσα νὰ κλαίῃ, καὶ τ' ἄλογο μὲ τὴ λαλιὰ δὲν ἄκουγε, τὸν Ἐάνθο, πὸν μίλειε ὡσὰν ἄνθρωπος σὶν ἐνδοξο ἀδελφὸ του

τὸν Κερανό, πὸν χρέμιζε καὶ τοῦ ἀποκρινόταν. Τοὺς πεθαμένους ἥρωες ὁ ἥρωας τραγουδοῦσε, κι' αὐτὸν του, σὶν κιθάρα του πὸν λ'φυρο εἶχε πάρει. Κ' εἶχε ριγμένη μιὰ προβιά σὶ δλόγυμά του μέλη ἀπὸ λιοντῆρι κόκκινο, πὸν ὁ ἴδιος εἶχε φτιάξει, δασύμαλλη, καὶ πὸν ἔπερτε σὶ γρήγορά του πόδια.

III

Ἔτσι τις δόξες τῶν νεκρῶν πὸν ἦταν ἀντρειωμένοι κι' ἀπὸν του, ἐζωντάνευε μὲς σὶ γλυκὸ τραγοῦδι, — σὶ τοὺς Ἀχαιοὺς, μὲ τὰ μακριὰ μαλλιά, μονόχοξ ξύπνιος· ὁμως μπροστά του σὶ ἀθήκε, σὲ λίγο, ἕνας γέρος ὅπου σὶν ὄψην ἔμοιαζεν ἀρχαῖος Θεὸς σὰ νᾶταν. Κι' ἀμέσως τὸν πλησίασε, τοῦ φίλησε τὰ χέρια τὰ τρομερὰ. Θαμπώθηκε καὶ πήδησε ὁ Ἀχιλλέας ἀπ' τὸ θρονί του ἀπότομα καὶ τὸ νεκρὸ λιοντῆρι μὲ τὰ γαμπὰ τὸν κέντησε, τὰ μπερὰ του νύχια. Κι' αὐτὰ εὐθὺς τοῦ ἔλεγε τὰ φτερωτὰ τὰ λόγια: «Γέρο, ποῖος εἶσαι; ἀπὸ ποῦθε φτάνεις; πολὺ μοι' ζεις τὸν Πρίαμο τὸν βασιλῆα σὶ πρόσωπον, ἀλλ' ὁμως ὁ μανδύας ὅπου φορεῖς βασιλικὸς δὲν εἶναι. Ποῖος ἦταν πὸν σ' ὠδήγησε σὶ σκοτεινὴ τὴ νύχτα; Μίλησε, καὶ μὲ τὴ σειρὰν ἱστορίσέ τα, γέρο.» Καὶ τοῦ μιλοῦσε παρηνθὺς ὁ γέρος ἀπαντήοντας. «Ὁχι, δὲν εἶμαι βασιλῆας ἐγὼ, λαμπρὸ Ἀχιλλέα· κανένας εὐτυχῆς Θεὸς δὲν ἦταν ὀδηγός μου. Μόνος μου ἦρθα ὡς ἐδῶ. Ὡς καὶ οἱ φύλακες, ὅλοι σὶ τῆς φωτιᾶς τὸ λαμπάδιασμα κοιτὰ εἶναι κοιμισμένοι. Σὺ μόνος ἀγρυπνᾶς· κι' ἄλλο δὲν ἄκουσα, σὰ ὀρχόμενον, παρὰ φωνὲς ἀπὸ ἥρωες, σβηστές, ποῦχουν πεθάνει καὶ μιὰ ἐλαφρότατη βοὴ ἀπ' τῶν νεκρῶν τὴ χώρα. Καὶ μέσ' σὶ νύχτα τὴν ἱερὴν ὠδήγησέ με ἐμένα κᾶποιο ὄνειρο, τ' ὄνειρο μᾶς κιθάρας, Ἀχιλλέα».

IV

Κι' ἀποῦ τὸν κῆτταξε ἀσθηρὰ ἀποκρίθη ὁ Ἀχιλλέας· «Δὲ μοῦ φανέρωσες, ἐσύ, ἀκόμα τ' ὄνομά σου, δὲ μοῦπες ποῦθεν ἔρχεσαι. Μήπως τὴ μαύρη νύχτα

ἔρχοσαι σὺ στὰ στρογγυλά τῶν Ἀχαιῶν καράβια,
γιὰ ἄνα μεγάλο, γέροντα, δῶρο παρακαλῶντας ;»
Καὶ τοῦ μιλῶντος παρευθὺς ὁ γέρος ἀπαντῶντας·
« — Εἴμ' ἕνας ἀοιδός, ὦ γοργοπόδαρε Ἀχιλλεῖα,
κ' οἱ πολεμάρχοι μ' ἀγαποῦν ἐνῶ τέτοιος δὲν εἶμαι,
κ' τὼ ἀπὸ τὴν κατάρτυη γεννήθηκα τὴν Πλάκο,
στὴν ὄρια Θήβα τὴν ἱερή, ποῦχεις καταστρεμμένη.
Ἔχω ἕνα γυιό, — δὲν ἔρχομαι νὰ μοῦ τὸν λεφτερώσης, —
ποῦ γλύφει του τὸ αἷμα του ἐν' ἄγρυντρο σκυλί σου·
ὄχι τὸ γυιό μου φέρωντας ἐγὼ ἐδῶ σὲ σένα
στὴ σέλα μου τοῦ μουλαριοῦ τρίποδες καὶ καζ' ρια,
πέπλα, μαρνύες ἔξοχους καὶ μπόλιχο χονσόρι,
ὁποῦ σὲ μὲ δὲν ἀφθονεῖ, δὲ χρειάζεται σὲ σένα·
— στὸ Πεπρωμένο τώρα πιά ἐσὺ πηγαίνεις, κ' ὄλοι
τὸ ξαίρουνε, ὁ οὐρανὸς κ' ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη,
ἡ μαύρη γῆ, ἀλλὰ καὶ σὺ τὸ ξαίρεις ποῦχεις δόσει
στοὺς φίλους σου, τοὺς γκαρδιακοὺς, δῶρα τὰ λάφυρά σου,
τ' ἀτίμητα κ' ὀλόχουσα· τοὺς τρίποδες καὶ τ' αἶτα,
μουλάρια, βῶδια λαμπερά, καλόγραμμας γυναικες,
καὶ τ' ἀτοαλένια τ' ἄρματα, τὸν Ἔκτορα στὸν κύρη,
στὸ χρέος τῆ ζωῆ σου... ὦ ξαναδόσε τὴν λοιπὸν
καὶ τὴν παλιὰ κιθάρα του στὸν ἀοιδό, Ἀχιλλεῖα !

V

Εἶπε καὶ σὴν κιθάρα του ἀπλωρε εὐθὺς τὸ χέρι,
κιθάρα ὠραία, φτερωτή, — μὰ τ' ἀργυρὸ ὄργανό του
στὴν λιονταρίσια τὴν προβιά ἦτανε σκεπασμένο.
Καὶ τοῦ Ἀχιλλεῖα ἡ καρδιά πολὺν ἐδίσταζε, ὅπως
ἡ θάλασσα σὰ σκέφτεται νὰ σπάσῃ τὸ καρσίβι,
ποῦναι μικρὸ καὶ στρογγυλό. Μὰ εὐθὺς ἀποκορινόταν
στὸν ἀγαθὸ τραγουδιστὴ δίνωντας τὴν κιθάρα·
ἔτσι ποῦ σπρώχοντιὰς τὴνε στὸ καθαρὸ θρανίο
δὲν ἔβγαλε αὐτὴ, τρέμωντας, οὔτε φωνὴ καμμία.
Ἔπειτα σῶπασε, κ' αὐτὴ, στοῦ ἀοιδοῦ τὸ χέρι.
Τότε ὡς στεκόταν σὰ Θεὸς τὸ τέκνο τοῦ Πηλέα
νὰ τρίζουνε τὰ δόντια τοὺς ἄκουσε τ' ἄλογά του,
ἄκουσε καὶ τὸν Ξάνθο του σὰν ἄνθρωπος νὰ λέη,
γιὰ τὴ θανά του νὰ μιᾶ στὸν ἄλλον ἀδελφό του
τὸν Κεραυνό, ποῦ μούγκριζε γὰ νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ.

Τότ' ἄκουσε καί' ἀπ' αὐτὸν ἡ θάλασσα νὰ κλαίη
τῆς ἄδολης τῆς θάλασσας νὰ κλαῖν οἱ θυγατέρες,
αὐτόν, τὸν τόσον ὄμορφον ποῦταν στῆς νεότης τάνθος,
πολλὲς μ' ἕνα κατάλευκον ἄφροισμα ξαφνιασμένο
νὰ γχωνται ὅλες μάτια, γιὰ νὰ τὸν συνεπάρουν.
Κι' ἀντίκρουσε, σὴν ἱερὴ τὴ νύχτα αὐτὴ, τὴ μοῖρα,
τὴ μοῖρά του, ποῦ πρόσμενε κεῖ στὴ Ζεοβιά τὴν Πύλη,
ὅπως προσμένει ὁ ὀδηγὸς στὸ ἄρμα του καθισμένος
μὲ καμοντοῖ στὸ χέρι του, καὶ στρέφει στὸν ἐχθρὸ του
ποῦ φτάνει ὄλος μὴν ὀρμὴ καὶ λάμπει ἄρματωμένος.

VI

Κι' αὐτὰ τοῦ εἶπε ὁ γέροντας τὰ φτερωμένα λόγια·
« — Ἄσε με ν' ἰ πηγαίνω ἐγὼ χωρὶς ἀγοπορία,
καὶ τὴν κιθάρα δόσε μου· δὲν εἶναι ἡ καρδιά σου
ὁποῦ σὲ κάνει νὰ θρηγῆς σ' αὐτὴ μου τὴν κιθάρα
(ποῦ ἐψαλλες τόσες δόξεις σὺ) τὸν ζωντανὸ Ἀχιλλεῖα.
Ἄς κλαίη κ' ἡ θάλασσα κ' ἡ γῆ κ' ὁ οὐρανὸς ἀκόμα·
σὺ ὄχι· γιὰτὶ ν' μεθῆς δὲν πρέπει ἀπὸ τραγοῦδι,
ὦ θεῖε Ἀχιλλεῖα ἐσὺ, ἀλλὰ γαλήνια νᾶχης
ψυχὴ, ποῦ τίποτα κρυφὸ δὲν τῆς ἀφίνει ἡ μοῖρα, —
ὄχι ὅτι ἡ μοῖρα σὲ μπορεῖ μὰ πὼς τὴνε μποροῦσες.
Μεγάλος πρέπει νὰ φανῆς, ὦ τέκνο τοῦ Πηλέα,
Ἔμεῖς γιὰ σὲ θὰ ψάλλουμε. Ἔμεῖς γιὰ σὲ θὰ ποῦμε
πὼς τόσον ἐκλαιγες ἐσὺ, μὰ μακρινὸς καὶ μόνος,
κ' ὅτι ἔλεγες τὴ θλίψη σου στὸ κῦμα τὸ μεγάλο
τῆς ἀφροισμένης θάλασσας, καὶ σι' οὐρανοῦ τὰ νέφη.
Θι ποῦμε καὶ γιὰ μιὰ Θεά, ποῦ ἄφαντη ἐρχόταν
τὸ σκοτεινὸ σου τὸ θυμό, αὐτὴ, νὰ συγκρατήσῃ,
καὶ σὲ κρατοῦσε ἀπ' αὐτὴν τὴν κόκκινη τὴ χαίτη,
τὴν κόκκινη τὴ χαίτη αὐτὴ, ποῦν' ἀνακατωμένη,
ἔπειτα ἄλλη μιὰ θεὰ κρυφά κ' αὐτὴ ἐρχόταν
τὴ θλίψη σου νὰ διώξῃ· μὰ σὺ ὅμως ἀκολουθοῦσες
κάποιες φωνὲς οὐράνιες, καὶ τοῦ πελάγου ἄλλες,
κεντῶντας μπρὸς μὲ οὐρλιασμα πολεμικὸ, μεγάλο
σὰν ὀδηγὸς στὸν θάνατο τὸ φοβερό σου Ξάνθο».
Εἶπε κ' εὐθὺς ἐχάθηκε σὴν ἀμβροσία νύχτα.

Καὶ στάθη τὰ μουγκροίσματα ἢ ἀκούση ὁ Ἀχιλλεύς
 ἀπ' τὰ θλιμμένα του ἄλογα, κί' ἀκόμη μακρομένης
 τις Νηρηίδες, ποῦκλαιγαν, κί' ἀνάμεσα σιὸς θρήνου
 ἄκουσε πὺθ λιμμένη, γαί, μὰ πὺθ ταπεινωμένη,
 καὶ τῆ φωνῆ τῆς μάννας του, τῆς Θεᾶς τῆς θαλασσίας.
 Ἐκὼς ἀκούσε μακριὰ στὸν κοιμισμένο κάμπο
 μὲ φαιεινὸ κονδούνισμα ἢ κιθάρα γὰ περὶνῆ
 πὺθ ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τέντωνε τις χορδές της
 ἐνῶ τ' αἴα χρομόντουσαν καὶ δλοένα χρομετίζαν,
 τ' ἄσπρο κριθάρι γὰ γὰ φᾶνε καὶ τ' ἀραποσίι.
 Ἀνάμεσα ἀπὸ θάνατο καὶ τ' ὄνειρο περνοῦσε
 τὸ τραγοῦδι, σὺν οἰωνὸς ἀπ' τῶν νεκρῶν τῆ χώρα,
 σιὸς ζωντανὸς τοῦ ἥρωες, κί' ἀνέμιζε σιὸν κάμπο.
 Μάκρυνε αὐτὴ σιὸν οὐρανὸ τὸ γαλανὸ ἀπὸ κάτω,
 κ' ὕστερα ἐχάθη. Οὔτε πὰ τὴν ἄκουσε ὁ Ἀχιλλεύς.
 Ἄλλο δὲν ἔμενε σ' αὐτὸν ἐξὸν ἀπὸ τὸ ἄρμα
 τῆς μάχης, κί' ἀπὸ τὰ λαμπρὰ τὸ δλόχουσά του ὄπλα
 καὶ γὰ γὰ ζέψη μοναχὰ τὰ δύο τ' ἄλογά του,
 καὶ λαμπερός, μέσ σ' ἄρματα, σὺν ἥλιος πὺθ πηγαινέ
 σιὴ δύση του. Ὅμως ἐνθὺς ἀκούστηκε σιμά του
 ἕνας λυγμός. Ἡ ὄμορφη Βρισηίδα σιὸ κατῶφλι,
 ἐκεῖ, στεκόταν κ' ἐκλαιγε ἢ πὺθ γλυκεῖά του σκλάβρα.
 Καὶ κείνος τότε ἔγειρε σιμά της καὶ κρατῶντας
 σιὴν ἀγκυλιά του τὴν καλή, καὶ μέσ' σιὴ λιονταρίσια
 προβιά, πρόσμενεν ἤσυχα τῆ ῥόδινη ἀγούλα.

N. ΓΡΙΜΑΛΔΗ

ΑΠΟ "ΤΑ ΠΡΑΣΙΝΑ ΜΑΤΙΑ"

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

VI

Μὲ πολὺ κόπο κατορθῶνω γὰ διαβάσω τὸ τρίτο αὐτὸ
 γράμμα. Σὲ πολλὰ σημεῖα παρουσιάζει μι' ἀνιση καὶ τα-
 ραγμένη γραφὴ πὺθ καταντὰ τέλεια δυσανάγνωστη. Ἐχω
 πᾶρει ὅμως τὸ γραφικὸ τύπο καὶ τῆ σπασμοδικὴ κίνηση
 τοῦ χεριοῦ του, καὶ ἔτσι προχωρῶ σιγὰ σιγὰ σὺν τὸν ἀρ-
 χαιολόγο πὺθ προσπαθεῖ μᾶλλον γὰ μαντέψει μιὰ ἐπι-
 γραφὴ ἐπάνω σὲ κάποιον παλιὸ μάρμαρο, πὺθ τὰ πε-
 ρισσότερα γράμματα τᾶχει σθήσει ὁ χρόνος. Ἐκεῖνον πὺθ
 μοῦκανε ἐνιύπωση σιὸ πρωτόγραφο αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς
 εἶναι ἕνα ὀρνιθοσκάλισμα σὺν σημείωση σιὸ ἐπάνω μέ-
 ρος τοῦ φύλλου πὺθ ἀκολουθεῖ αὐτὸ τὸ γράμμα. Φαίνεται
 πὺθ εἶναι μιὰ σκέψη του, ἕνα εἶδος δισταγμοῦ πρὶν γρά-
 ψει τὸ ὅ,τι ἔγραψε καὶ πὺθ ἄθελα ἢ πέννα του τὸν πέταξε
 ἐκεῖ: «Μποροῦν τὰ πράσινα μάτια γὰ μὲ πᾶρουν γὰ
 τρελλό. Ἀδιάφορο» ἐδῶ ὑπάρχει μιὰ φράσις πὺθ μοῦ εἶ-
 ναι ἀπολύτως ἀδύνατον γὰ διαβάσω' πᾶρα κάτω ἕνας στί-
 χος γραμμένος Ἰταλικά καὶ ἀρκετὰ καλλιγραφημένος:
 Così tra questa immensità s'annega il pensier mio. Ἄν
 δὲν κάνω λάθος νομίζω πὺθ εἶναι ἕνας στίχος τοῦ Leo-
 pardi ἀπὸ «L'Infinito»: ὕστερα: «τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς
 εἶν' ἢ τόλμη» καὶ ἀπὸ κάτω ἰχνογραφημένο ἕνα κατα-
 βάκι καὶ μιὰ χουρμαδιά.

Κατόπιν μὲ σταθερὸ χέρι πὺθ ὅσο προχωρεῖ γίνεται
 ἀνήσυχο, καὶ τὰ γραφόμενά δυσανάγνωστα εἶναι γραμ-
 μένο τὸ τρίτο αὐτὸ γράμμα:

Ἄγαπητὴ κυρία,

Ἐλαβὰ τὸ γράμμα σας.

Μὲ κρίνετε ἄσχημα, καὶ μαζί μ' ἐμένα ὅλους μου τοὺς συμπατριώτας.

Δὲν εἶμεθα τόσον ἀγρίμια ὅσον φαντάζεστε.

Εὐλαβικοὶ προσκυνηταὶ τῆς ὁμορφιάς σας, ἄξιοι ἀκόμη ἂν θέλετε καὶ τραγεῖς, ἀλλὰ ὄχι καὶ βάρβαροι.

Στὰ ὅσα μοῦ γράφετε μὴ ἀλήθεια ὑπάρχει: Δὲν θὰ μπορέσετε ποτε νὰ μᾶς νοιώσετε. Σεῖς εἶστε οἱ ραφηναρισμένοι ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς οἱ πρωτόγονοι.

Ἐμεῖς εἶμεθα οἱ γυμνοί, καὶ σεῖς οἱ ντυμένοι.

Σεῖς ἔχετε τὸν ἕλιγγο ποὺ ἔχει ἡ ἄβυσσος· ἡμεῖς ἔχομε τὸ βουχηθμὸ τῆς.

Μέσα μας ὑπάρχει μιὰ σκιά· ὁ ἔσωτερός μας κόσμος εἶναι πραγματικὰ βάρβαρο. Ὅταν ἀγαποῦμε βρυχώμεθα, ὅταν καταποντιζόμεθα πέφτομε μέσα στὸν ἴδιο μας κρημνὸ. Ὅμως μέσ' ἀπ' τὴ σκιά μας ἐκπορεύεται ἕνα φῶς: ἡ ἀπλότητά μας. Εἶναι κάτι τί ποὺ πήραμε ἀπὸ τὸν ἥλιο. Συζητοῦμε μὲ τὸ αἶσθημά μας καὶ τὸν πόνο μας ὅπως συζητοῦν οἱ μεγάλοι κατακλυσμοὶ μέσα στὸ χάος. Δὲν διατάζουμε, ξεποῦμε. Δὲν ἀγαποῦμε, πεθαίνομε. Δὲν λατρεύομε, πιστεύομε. Μέσα μας ὑπάρχει κάτι τί ἀπὸ τὸ ἀπέραντο τῆς ἐρήμου καὶ τὸ σκοτεινὸ μυστήριον τῆς Ἀνατολῆς.

Δὲν εἶμεθα βάρβαροι.

Μόνον ταπεινοὶ λάτρες τῆς χάρις σας καὶ τῆς ὁμορφιάς σας, ἴκανοὶ ὅμως νὰ σᾶς κοιτάζομε καιάματα, ὅπως κατὰματα κοιτᾶμε ἐκεῖ καίω τίς ἐκθαμβωτικὰς μας ἀνατολές.

Ἐπειὴ ξέρω πὼς ἡ δική σας νοοτροπία εἶναι διάφορη ἀπ' τὴν δική μας, καὶ πὼς μιλοῦμε δυὸ γλῶσσες χωριστές.

Ἡ κυρία Λάουρα μοῦ διάβασε προχθὲς τὸ γράμμα σας. Δὲν νομίζετε ὅμως πὼς γράφετε πολλὰ γιὰ μένα καὶ πὼς δὲν ἀξίζω πολὺ γιὰ φιλολογικὸς στόχος;

Ὅμως τὸ γράμμα σας ἦταν χαριτωμένο, γεμάτο ἀπὸ μουσελίνες τῆς Δύσεως.

Κάτι τὸ ἀρωματισμένο ἀπὸ τὸ ἀπέραντο τοῦ «τίποτε». Ἐνα τραγουδάκι ἀπαλὸ, γλυκὺ, ὡς νυκτωδία κάποιου συμπατριώτη σας ποὺ κλαίει κάτω ἀπὸ ἕνα κλειστό παράθυρο.

Τίποτε ἀπὸ τὴν βαθειὰ ἁρμονία ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὸν βυθὸ τοῦ δρυμοῦ, τίποτε ἀπὸ τὴν μάνιτα τοῦ σίφουνα

ὅταν περνᾷ καὶ σαρώνει σύγκορμα τοὺς γέρικους μὰ ἀσπληνίους κορμούς τῶν αἰωνόβιων δρυῶν, καὶ ἀναγκάζει τὶς περηφινεὺς λεῦκες νὰ γέρονουν προσκυνητὰ τὶς κορφές τῶν στὸ πέρασμά του.

Ἐχετε μέσα σας, κυρία μου, τὴν ἀπαλὴ πνοὴ ποὺ ἀπλώνει ἡ γυάλινη σέρρα.

Ἐχομε μέσα μας τὴν δρυγὴ τοῦ δάσους.

Ἀγαπᾶτε ἀπλώνοντας γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτά σας φτερὰ μυλολόθης.

Ἀγαποῦμε ἀπλώνοντας γύρω μας τὰ μεγάλα φτερὰ τοῦ θανάτου.

Εἰσθε οἱ ἄνθρωποι τῆς Δύσεως. Εἶμεθα τὰ τέρατα τῆς Ἀνατολῆς. Γρίφοι, ἱππόγριφοι καὶ χίμαιρες, αἰνίγματα ποὺ διαλαλοῦν τὰ φωτεινὰ δράματα ποὺ πλανῶνται πέριγ τοῦ Γάγκη, γύρω ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ, ἐπάνω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, πρὸ ψηλὰ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀμίαντη κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου.

Ἐχομε μέσα μας μιὰν δλόκληρη Ἀνατολή. Εἶμεθα Σφίγγες. Στὴ δύση σας δὲν ὑπάρχουν Οἰδίποδες.

Καὶ λοιπὸν ποιεῖ ἀκόμη τὸ κουκλίστικο γεράκι σας ἀπὸ τὸ ἀπότομο σφίξιμο ποὺ τοῦκανα προχθὲς; *Perdonate mi.* Σᾶς ἔσφιξα ἄθελα τὸ χέρι, γιὰ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ κρατοῦσα — θυμᾶστε; — ἕνας ἀερόλιθος κύλισε στὸ στερέωμα. Ἐκαμα ἐκεῖνη τὴ νευρική σύσπασση γιὰ τὸ ἐνόμισα γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς ἕνα φιλὶ σας γλύστρησε γιὰ κάποιον ἄλλον.

Σᾶς ζητῶ συγγνώμην. Τὶ τὰ θέλετε; γιὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἀκόμη τὸ παραδέχομαι πὼς εἶμεθα βάρβαροι.

Τώρα ποὺ σᾶς γράφω πλημμυρισμένος ἀπὸ σᾶς, ἔχω μπροστά μου τὴν μικρούλα σας φωτογραφία. Μέσα στὸ κομψὸ τῆς καθράκι μου κάνει τὴν ἐντύπωση φυλακισμένης χρυσαλλίδας. Γελᾷ τὸ ἄτολμο μὰ χαριτωμένο χαμόγελο, τὸ γεμάτο ὑπερηφάνεια καὶ δυσπιστία. Τὸ στόμα σας μοιάζει μὲ μπουμπουκι ρόδου ποὺ δειλὰ καὶ τρεμουλιαστὰ τὰ πέταλά του φοβοῦνται ν' ἀνοίξουν μπροστά στὸ φῶς τῆς αὐγῆς.

Τὰ μάτια σας σκοτεινὰ, ἀβέβαια, ἀκαθόριστα τρομαγμένα κι' αὐτὰ κοιτάζουν τὸν μεγάλο μάτσο τῶν λουλουδιῶν ποὺ κρατεῖτε στὴν ἀγκαλιά σας. Ἡ φωτογραφία σας δὲν σᾶς μοιάζει τόσον, ὅμως εἶναι τὸ πανομοιότυπον τῆς

ψυχής σας: Δειλή, φευγαλέα, άθεβαία, ακαθόριστη σαν τ' άπόσπερνα εκείνα συννεφάκια τ' αχνισμέν' από τη δίση που πλανώνται στο χάος σαν τούς άσκοπους λογισμούς του άπειρου.

Τώρα βλέπω ακόμη και το μορφασμό που κάνετε διαβάζοντάς με. Μά ο ποιητής του «Θρύλου των Αιώνων» που τόσο αγαπάτε είπε: Δέν υπάρχει πιο όμορφο από τους μορφασμούς μιας όμορφης θυμωμένης.

Έτσι προχτές το βράδυ στο κομπό σας σαλονάκι, νευριασμένη — δέν θέλω να θυμηθώ για ποιο λόγο — εκάνατε ένα σωρό λάθη στην *patetica* του Μπετόβεν. Ο *maestro Berte* το απέδωσε σε άγνοια. Είναι κουτός ο *maestro Berte*. Άλλοτε την επαίξατε τέλεια. Έκείνο το βράδι όμως ή ψυχή σας είχε χυθεί στην άκρια των δακτύλων σας. Ένώ προχτές τα δάκτυλά σας είχαν χυθεί μέσα στον κοχλασμό της ψυχής σας. Το ξέρω πως σ'αυτήν κτύπησάν τα νεύρα ή Έλθίρα. Το λάθος όμως είναι δικό σας. Νά σ'αυτήν τρομάζει ένας άγριος Άνατολίτης, το καταλαβαίνω. Μά ή καυμένη ή Έλθίρα τί σ'αυτήν φταίει και γιατί σ'αυτήν τρομάζει; Ένα κουρελάκι εκεί κρυμμένο απ' ό,τι περίσσεψε από σ'αυτήν. Δέν μπορώ να πω πως δέν είναι ό καθαρά άντιπροσωπευτικός τύπος της ναπολιτάνικης όμορφιάς. Έχει ακόμη τη συνείδηση των όπλων της και διαρκώς τα παρατάσει. Έμένα όμως μου κάνουν την εντύπωση στρατιωτικών επιδείξεων. Σεις όμως κρύβετε τα νύχια σας, και επειδή δέν μπορείτε να τα χώσετε στα μεγάλα της καρδιάς μάτια τα μπήγετε στη ροδοφυλλένια σας παλάμη. Έίστε και σεις βάρβαρη γιατί κάνετε το χεράκι σας να πονεί.

Τι κακιά που είστε. Έτσι προχτές μου γράψατε το στεγνό εκείνο γράμμα άπαγορεύοντάς μου να πάγω μαζί της στο *Capri*. Σ'αυτήν ήχουσα χωρίς κι' εγώ να ξέρω καλά καλά γιατί. Όμως δέν ήταν σωστό.

Δέν ξέρω τί ιδέα θα σχηματίσει για μένα ή κυρία Μάγο. Άδιάφορον όμως. Το πολύ πολύ θα πει πως είμαι βάρβαρος. Έχω συνηθίσει στη λέξη.

Άύριο μου είναι αδύνατον να βρεθώ στο Σάν Κάρλο. Είμαι ύποχρεωμένος να μείνω άργά με την άδελφούλα μου' θα σ'αυτήν παρακαλέσω να πιστέψετε στη λύπη μου.

Χάνω μια διπλή μουσική: τη μουσική του Βάγνερ και τη μουσική των ματιών σας. Ω! Τα μάτια σας!!

Γελάτε ή θυμώνετε; Άδιάφορον. Το γέλιο σας και ό θυμός σας για μένα, είναι ή αϊθήρια ένωση του μύρου κι της άκτίνας. Είμ' εύτυχής όταν σ'αυτήν κάνω να γελάτε και να θυμώνετε. Νομίζω πως μαζεύω μυρολούλουδα και δένοντάς τα με άκτίνες τα καταθέτω στα πόδια της παναγίας του Καρμήλου που τόσο εύλαβικά αγαπάτε.

Προχτές έλέγατε στη Λάουρα πως δέν είμαι καλός χριστιανός. Με είπατε ακόμη και άθεο. Ίσως ήμουν πριν σ'αυτήν γνωρίσω. Όμως από τη στιγμή που είχα το εύτυχημα να σ'αυτήν δω πιστεύω άδίστακτα στη παντοδυναμία του Θεού.

Σ'αυτήν φιλώ το χέρι.

NAPOLI - TOLEDO 26-2-26

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΔΥΟ ΑΛΗΤΩΝ

Ένοιωσα πως ό σύντροφός του κοιμόταν γαλήνια μά πάλι δέν κρατήθηκε. Το κορό όζω ήταν τσουχερό και του περικούσε το κορμί με μια άνατριχίλα. Τα σαγόνια του απ' το τρέμουλο χτυπούσαν το ένα τ' άλλο. Δέ βαστούσε πειότερο. Τόν σκούνηξε έλαφρά στην πλάτη.

— Για τραβήξου πειό περί ντέ, μουρμούρισε νυσταγμένα.

Ό σύντροφός του οίτε τάρραξε απ' τον τόπο του. Ξακολούθησε να κοιμάται και το ροχαλητό του δυνάμωνε όλοένα. Το στήθος του άνεδοκατέβαινε ακανόνιστα. Είχε παρακουραστεί σήμερα ό καυμένος στο μώλο ξεφορτώνοντας μια άράπικη μαούνα και του κόπηκε κάθε όρεξη. Στην ταβέρνα το βράδυ δέ μπόρεσε ούτε το λάργγι του να ξεπλύνει με λίγη ρετσίνα. Χοντροδουλειά ή βρώμικη και σε τσακίζει.

— Ού, παρακουράστηκες σήμερα Γιαννάκη μου, μ' αύριο θα βγάλουμε τη χμισούρα. Θα του δώσουμε ν' άναψει το βράδυ στού κυρ Σταύρου... Άίντε τώρα κοιμήσου και μεγάλο το χατήρι σου...

ἘΟ Μιχάλης μὲ τὴν συνηθισμένη του καλωσύνη λυπήθηκε κατάκαρδα τὸν σύντροφό του καὶ δὲν τὸν ξανασκούντησε ἄλλη φορά. Καὶ κρύωνε πολὺ ἔτσι γδομνομένος πὸν ἦταν. Ὁ Γιάννης χωρὶς νὰ τὸ θέλει στὸν ὕπνο του τράβηξε ἀπάνου του ὅλη τὴ κουβέρτα καὶ τὴν σφιχτοτυλίχτηκε. ἘΟ Μιχάλης ἔμεινε ἔτσι ξεσκεπαστός.

ἘΟξω ψυχάλιζε.

ἘΟ Μιχάλης ἀναηκώθηκε καὶ τέντωσε τὰ χέρια του γιὰ νὰ ξενοστάξει. Κύταξε προσεχτικὰ τὸν σύντροφό του πὸν κοιμόταν. Ἐλήθεια τί ἀδρὰ χαραχτηριστικὰ πὸν εἶχε. Ποτές του ἄλλοτε δὲν τὸν πρόσεξε ἔτσι.

— Τί κρίμι, μουρμούρισε... Ἐνα τόσο ὄμορφο παληκάρι σ' αὐτὴ τὴν κατάντια... μαζί μας... Ποῖος ξέρει ἀπὸ ποῖο καλὸ σπῖτι νὰ βγῆκε...

ἘΑτ' τὴν πόρτα τοῦ σπήλιου πὸν κάθε χειμῶνα εἶχανε γιὰ σπῖτι τους περνοῦσε ἕνα παγωμένο ρέμα ἀέρα. Κάθε τόσο τοῦκαμε ν' ἀνασηκῶνεται τὸ πετόσι. Κρούσ... πῶ... πῶ... Κρούσ!... Σηκώθηκε καὶ προσπάθησε νὰ τὴν φράξει μὲ μιὰ χοντρή σανίδα. ἘΑ, ναί... θιγμήθηκε καὶ κἀτι τώρα. ἘΗ σανίδα πὸν ἔκλειψε κάποτε ὁ Γιάννης ἀπὸ ἕνα ξυλάδικο. Ποῖος ξέρει, θὰ χρειαστεῖ μιὰ μέρα, εἶπε καὶ τὴν κουβάλησε μαζί του... Καὶ νὰ τώρα πὸν ἔβρισκε πραγματικὰ τὸν τόπο της.

ἘΟξω οἱ ψυχάλεις ἔπεφταν σὲ χοντρές σταλαγματιές ἀπάνου στὸν σκοτεινὸ κάμπο καὶ στὰ ξερὰ κλώνια τῶν δέντρων. Στὴν πρωϊνὴ σιωπὴ ἔρχόντανε σι' αὐτιά του κρότος τροχῶν. Πρόβαλε τὸ κεφάλι του καὶ κύταξε. ἘΕνα ἀμάξι μὲ λαχανικά. ἘΟ ἀμαξῆς τυλιγμένος σὲ μιὰ λιγδωμένη κάπὸτα τραβοῦσε ἀπ' τὰ λουριά τὸ μουνδιασμένο ἄλογο πὸν μὲ πολὺ κόπο τραβοῦσε τ' ἀμάξι. Οἱ τροχοὶ ἦτανε μισοθουτηγμένοι μέσα στὴν λάσπη καὶ στίς μπότες τοῦ ἀμαξῆ κολνοῦσανε πελώριοι σβῶλοι.

Κύταξε ὕστερα τὸν οὐρανό. Εἶδε βαρετὰ σύννεφα νὰ πηγαινοέρχονται ἀνάκατα μιὰ ἔδῳ καὶ μιὰ κεί καὶ ζῆρωσε τὰ μοῦτρα.

— Βροχές πάλι, μουρμούρισε μὲ κάκια. Αἶχ σὸ διάολο... Τὶ δαιμονισμένος καιρός... ἘΟλο γιὰ τὴν κακιά μας μοῖρα...

Κατόπι στράφηκε μέσα καὶ ξάπλωσε πάλι.

ἘΟ Μιχάλης καὶ ὁ Γιάννης ἦτανε καὶ οἱ δύο μαγγόπαιδα μὲ τὴν ἴδια σχεδὸν ἱστορία. Σπῖτι ποτές τους δὲ γνώρισαν, οὔτε μάνα ἢ ἀδέρφια θυμόνταν. Μιὰ μέρα βρέθηκαν καὶ αὐτὰ στὴ ζωὴ πεταγμένα κάπου σ' ἕνα ἀπόκεντρο στενοσόκακο, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα. Τίποτα τὸ σπουδαῖο!... ἘΕπώνυμο δὲν εἶχανε γιὰτί τίποτα δὲν ἔβρανε ἀπ' τίς γενειές τους. Τὶ νὰ βάλουν; ἘΑκόμα καὶ πὸς τοὺς κολήσαν αὐτὰ τὰ δύο ὀνόματα δὲ μποροῦσε νὰ τὰ χωρέσει τὸ μισαλό τους. Τὰ ἄλλα μορτάκια τοὺς ξεχώριζαν μὲ παρατσούκλια πὸν τοὺς βγάλανε κατόπι. ἘΑν δὲν ἔλεγες λόγου χάρι: «ὁ Μιχάλης ὁ στραβομάσελας» καὶ ὁ «Γιάννης τὸ μπεχλεβάνι» δὲν τοὺς ἔβρισκες ποτές σου. Μὰ σάματις πατριδα ἔβρανε; Γύριζαν ἔδῳ κ' ἐκεῖ σὰν τοὺς γύφτους, πότε σὸ ἕνα χωργιὸ καὶ πότες σ' ἄλλο. Δούλευαν ὅτι τοὺς ἔβαζες καὶ ὅπου τὰς φώναζες πῆγαιναν. ἘΑπ' ὅλα κἀτι ἔβρανε. Μόνον πὸν δὲ μένανε πολὺ καιρὸ σὲ κάθε δουλειά. Δυὸ βδομάδες, τρεῖς ἢ τὸ πολὺ πολὺ ἕνα μῆνα. Βαργιόντανε ὕστερα καὶ φεύγανε. Κάποτες σ' ἕνα χωργιὸ ἕνας ἀγύφτης μὲ τὴν βία ζήτησε νὰ τοὺς κρατήσει γιὰ πάντα σὸ τσίρκουλό του, μ' αὐτοὶ εἶα βράδν χωρὶς νὰ πάρει μισροδιὰ ὁ γέρος τῶ σήκωσαν ὅσα λεφτὰ κρατοῦσε καὶ τόκοψαν λάσπη. Τὸ πρῶτὸ πὸν σηκώθηκε καὶ δὲν τὰ βρήκε, τρέχα γύρετέ τὰ Κεῖνα βρισκόντουνα σ' ἄλλο χωργιὸ.

Τώρα κατεβήκανε πάλι στὴν πολιτεία. Πῆγαν νὰ βροῦν τὰ παληὰ τους λιμέρια. Δούλευαν σὸ λιμάνι φορτόνοντας τίς μαοῦνες καὶ τὰ βυπόρια καὶ στὰ μεγάλα κεσάτια κἀνανε καὶ τοὺς λούστρους. Τὸ κέντρο τους ἦταν ἢ ταβέρνα τοῦ κύρ Σταύρου. ἘΕκεῖ συναζόντανε κάθε βράδν ὅλοι οἱ φίλοι του. ἘΗ «Ταβέρνα τῶν Μποῆμ» τὴν ὀνόμασε ἕνας ἀποτυχημένος δάσκαλος πὸν σίχναζε κάθε βράδν ἐκεῖ. Μὰ ὁ τίτλος δὲν ἄρεσε σ' ὅλους. Ταβέρνα τῆς «Νεοελληνικῆς Λετσαρίας» πρότεινε ἕνας ἄλλος ἀναμαλάρης πὸν ὅταν ἦταν νέος ἔκαμε καὶ τὸν λόγιο. Πάλι δὲ δέχτηκαν ὅλοι κ' ἕνας ἄλλος τὴν ὀνόμασε: Ταβέρνα τῶν «Ἀποκλήρων καὶ τῶν Ἀστέγων». Πολλοὶ γέλασαν μὲ τὴν νέα ὀνομοσία καὶ ἄλλοι κοροδέψαν ἐκεῖνον πὸν τὴν πρότεινε. Μερικοὶ βρήκανε πὸς καλλίτερα θὰ ταίριαζε «Ταβέρνα τῶν Κρασοπατέρων» μὰ πάλι βρεθῆκανε ὀρισμένοι πὸν ἀντιτάθησαν. Γιὰτί τάχα κρασοπατέρες; ἘΕπειδὴ ρουφούσανε λιγοστὴ ρεσινα (3-4 ὀκάδες καθέννας!..) γιὰ νὰ βροῦναι

λιγάκι τὸ λαρούγγι τους; "Οχι, ποτὲ δὲ θὰ δεχόνταν τέτοια προσβολή... "Ακοῦς ἐκεῖ, κρασοπατέρες!..

"Ἔτσι ποτὲς τους ἴσαμε τότε δὲ βρεθήκανε ὄλοι σύμφωνοι στὴν ὀνομασία τοῦ κέντρου τους. Κατ' ἀνάγκη ἐξωστὴν ταμπέλα φιγούραρε ἀκόμα ἡ δασκαλιστικὴ ἐπιγραφή τοῦ ἰδιοκτήτη: "Ταβέρνα ὁ «Ἀφθονος Οἶνος» καὶ πλάι τὸ σύμβολο: Εἶς ὑγείαν τοῦ κουμπάρου.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ καταγώγιο κάθε βράδυ συναζόντανε καμμιὰ εικοσαριά τέτοιοι, λιγδωμένοι κι' ἀναμαλλιάριδες, ὁ ἕνας; καλλίτερος ἀπ' τὸν ἄλλο καὶ χαλνούσανε τὸν κόσμο μὲ τὰ τραγούδια καὶ τὰ γλέντι τους. Ζένοιαστοι κι' ἀδιάφοροι ἀπ' ὅ,τι γενόνταν γύρω τους ἕνα μονάχι σκεφτόνταν. Νὰ σβύσουνε μέσα στὸ κρασί κάθε τους σκέψη. "Αποτύχει ἀκόμη ἀπὸ πίσω τὸ φάσμα της. Τὸ κρασί κεῖ μέσα ἔπερνε κ' ἔδινε, πὺν λέει ἡ κουβέρτα κι' ὁ κύρ Σταύρος δὲν πρόφταινε νὰ γεμίζει ποτήρια καὶ νὰ ψήναι μεζέδες. Ξεποδαριαζότουνα ὁ φουκαράς, ἔτσι κοιλαράς μάλιστα πὺν ἦταν, ἀλλὰ δὲν χαλνούσε κανενὸς τὸ χατήρι. Καὶ τὸν ἀγαπούσανε ὄλοι τὸν κύρ Σταύρο μὲ τὴν καρδιά τους. "Ἔτσι κ' ἡ ταβέρνα του ἦταν ἐπίσημο κέντρο τους, μόνον πὺν τοῦ ἔλειπε ἀκόμα ἡ ἐπίσημη πιστοποίηση τοῦ κράτους καὶ καμμιὰ φτωχικὴ ἐπιχορήγηση ἀπ' τὴν κυβέρνηση.

Κεῖ μέσα πρωτογνωρίστηκε κι' ὁ Μιχάλης μὲ τὸν Γιάννη, πιτσιρίκοι ἀκόμη. Τότες τὸν ἔφερε ἕνα βράδυ μαζὺ του ὁ Μῆτρος ὁ μακαρίτης. "Ἦταν ἕνα λιγνὸ παιδί ὡς δέκα χρονῶν, μὰ δὲν εἶχε φάτσα μόρτη. Στις ἀρχές μάλιστα ἔκλαιε ἅμα τὸν πείραζαν. Μιλοῦσε καὶ λίγο, γιατί ντρέπταν ἀκόμη. Σιγὰ σιγὰ ὅμως τὸν βάλανε στὸν κύκλο τους καὶ τὸν κατατοπίσανε στὰ μυστικά του. "Ἔτσι γύριζε ἀπὸ τότες κι' αὐτὸς μαζὺ τους στὶς ὑποπτες γειτονιές καὶ στὶς ταβέρνες, ντυμένος σ' ἕνα μισογυρισμένο παντελόνι τρύπιο, μὲ μιὰ ναυτικὴ φανέλλα καὶ μ' ἕνα παχὺ σκοινὶ ὡς τρεῖς ὀγγιές στὴ πλάτη γιὰ νὰ διακρίνεται.

"Ὁ Μιχάλης τὸν συμπάθησε ἀπ' τὸ πρῶτο βράδυ πὺν τὸν γνώρισε. Τὸν κύταξε καλὰ καὶ ἀναμέτρησε τὸ μπόδι του. Τὸν ἔπαιρνε πάντα μὲ τὸ στὰ χωριά πὺν γύριζαν κ' ἐγεννήθηκε μεταξύ τους μιὰ ἀπεριόριστη ἀγάπη. Τώρα κοιμόνταν μαζὺ στὸ ἴδιο σπήλιο. "Ὁ ἕνας δὲ μπορούσε νὰ κάμει μακρὰ ἀπ' τὸν ἄλλο...

Κ' ἔτσι περᾶσανε σχεδὸ ὅλη τὴν παιδική τους ζωὴ κι' ἀκόμα τώρα πὺν γίνανε κι' οἱ δύο σωστοὶ ἄντρες κι' ἄρχισαν νὰ φαίνονται οἱ πρῶτες τρίχες στὸ πηγούνι τους, πάλι αὐτοὶ ἐξακολούθησαν νὰ ναι ἀχόριστοι φίλοι.

"Ὁ Γιάννης τὸ πρῶτὸ σηκώθηκε σὴ συνηθισμένη του ὦρα. Τὸ πρόσωπό του φάνηκε κάπως χλωμιασμένο καὶ τὸ κεφάλι του βαγύ. Κοιτοῦσε κάτου ἀπὸ τὰ φρύδια του.

"Ὄξω ἔβρεχε ἀκόμα...

"Ἔφαξε στὸ καλάθι πὺν ἦταν κοσμεστὸ στὸν τοῖχο καὶ βρῆκε μέσα λίγα ξερά ψωμιά. Τᾶρξε μὲ νερὸ κι' ἄρχισε νὰ τὰ μασουλᾷ σὰ κατσίκια. "Υστερα χωρὶς νὰ βγαλεῖ μιλιὰ πῆρε τὸν κύκλο του καὶ βγήκε ἔξω.

"Ὁ Μιχάλης δὲν ἔδωσε καὶ καμμιὰ σημασία σ' αὐτὰ τὰ κακοφροσίσματα τοῦ Γιάννη.

— Αἱ, κακοκεφίς, εἶπε. Πόσες φορές... Περνᾷ εὐκόλα...

"Υστερα ἔφυγε κι' αὐτός. Σκότωνε τὶς ὥρες του στὸ καφενεῖο μαζὺ μὲ δύο τρεῖς ἄλλους φίλους του.

Τὸ βράδυ συνάχτηκαν ὄλοι ἀπὸ νωρὴς στὴ ταβέρνα. Σήμερα ἦταν γενικὸ κεσάτι. Πῶ! πῶ! ἀσχημὸς καιρός! Τὶ κύου!.. Πολλοὶ ἄρχισαν νὰ χορεύουν. Εἶχανε ἐξαιρετικὸ κέφι. Οἱ ἄλλοι κουνουλώθηκαν κοντὰ στὸ μαγκάλι καὶ κούτσοπίνοντας τραγουδοῦσανε.

"Αχ! ἂν ἤξεραν γιατί πίνω

καὶ τί πίνω δῶ μέσα κλείνω...

"Ἔτσι περνοῦσε κ' ἡ ὦρα. Φτάσανε δέκα κι' ὁ Γιάννης ἀκόμα δὲν φαινόταν. "Ὁ Μιχάλης ἄρχισε ν' ἀνησυχᾷ. Κάθε λίγο ρωτοῦσε τὴν ὦρα.

— Περίεργο! μουρμουροῦσε. Ψὲς δὲν ἔφαγε. Τὸ πρῶτὸ σηκώθηκε χωρὶς νὰ πῆ λέξη. "Ὅλη τὴ μέρα χάθηκε. "Απόψε δὲν ἐρχόταν μὲ τὴν ὦρα του στὴν ταβέρνα. "Ὅλα αὐτὰ κάτι ἔθελαν νὰ ποῦν. Περίεργο πράγμα, μὰ τὴν ἀλήθεια. Τὶ ἔπαθε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος...

Τὰ μεσάνυχτα πῆραν νὰ γύρουν κι' ἀκόμα δὲν φαινόταν. "Αδικὰ τὸν καρτεροῦσε. Κ' ἔφυγαν σχεδὸν ὄλοι ἀπ' τὴν ταβέρνα. Τὸ μυαλό του ἄρχισε νὰ βάζει κακό. Τὶ νὰ παθε. Τὶ νὰ πθε!... "Ὅλο αὐτὸ κουπάνιζε.

— Αἰ, χριστιανέ μου, τοῦλε ὁ Ἄντωνάκης ὁ φίλος του καληνυχτόντας τον, πῶς κάνεις! Παιδι εἶναι καὶ χάρθηκε; Νὰ κάπου θὰ τὸν τραβήξανε φίλοι του γιὰ νὰ σκοτώσουν τὴν ὥρα τους, Σπουδαῖο πράγμα!...

Κ' ἔφυγε κι' αὐτός. Ἡ λάμπα τσίριζε τώρα ἐκνευριστικά κ' ἔβγαζε ἓνα πνιχτικὸ καπνό. Τὸ γκαρσόνι ὁ Μάρκος σφουγγίζοντας τὰ πιάτα ἀποκοιμήθηκε μπροστὰ στὸ τραπέζι.

Σηκώθηκε κ' ἔφυγε. Βαρέθηκε νὰ καρτερᾷ. Ἴσως νὰ τὸν ἔβρισκε σὶδ σπῆλιο.

Ἔολε τὸ βράδυ τὸν σκεφτόταν.

Μάταια τὸν περίμενε καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Πέρασε βδομάδα, πέρασε μῆνας κι' ὁ Γιάννης δὲ φαινόταν. Γύρω ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο πλέχτηκε σχεδὸν ἓνα μυστήριο. Κανένας δὲ ἔμαθε τί γίνηκε κανένας δὲ μπόρεσε νὰ δώσει μιὰ ἐξήγηση. Ἄραγε ὁ Γιάννης νὰ βαρέθηκε πειὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἀλήτη; Τόσιες γιατί δὲν ἴπε σὲ κανένα, γιατί δὲν ἀποχαίρησε τὸν σύντροφό του;

Ὁ Μιγάλης τὸν γύρεψεν παντοῦ, μὰ πουθενὰ δὲν τὸν βρῆκε. Τώρα ἔνοιωθε πόσο ἀληθινὰ τὸν ἀγαποῦσε. Καθισμένος μόνος τώρα στὴν ἴδια ταξέρνα μπροστὰ στὰ παλιά του τραπέζια σκέφτεται πολλὲς φορὲς τὸν καλὸ του σύντροφο. Καὶ πάντα μιὰ ἀκατάσχετη μελαγχολία τὸν πνίγει...

ΑΘΗΝΑ, 1927

ΔΗΜΗΤΡ. ΜΑΡΑΓΚΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«*Ελληνικά Γράμματα*», 1 Ἰουνίου 1928 Ἀθήνα.— Μᾶς σταμάτησε ἓνα ἄρθρο μὲ ὑπογραφή «*Ἐξωσχολικός*». Ἐξετάζει τὴν κατάσταση τοῦ σοβιετικοῦ σχολείου καὶ βρίσκει πολλὰ ἑλαττώματα σ' αὐτὴν. Γιὰ τοὺς ἀληθινούς «*χωρικούς* καὶ ἐργάτες» λέγει «*καμιά*» εὐ οἷα δὲν γίνεται καὶ κάθε ἄλλο παρὰ παρέχεται στὸν καθέ-
"να ἡ δυνατότητα νὰ φτάσει σὲ ἀνώτερο βαθμὸ ἐκπαίδευσης σύμφωνα μὲ τοὺς πόθους του καὶ τὴς ἱκανότητές του". Ὁ ἀρθρογράφος λέγει ὅτι ἂν τὸ «*Ρωσικὸ* σχολεῖο δὲν ἔχει τελειωτικά» καταστραφεῖ, τοῦτο δὲν τὸ χρωστᾷ βέβαια στὴν Κυβέρνηση, ἀλλὰ σὲ ἄλλους παράγοντες» καὶ ἰδίως στὴν μεγάλη ἀφροσύνη τοῦ Ρώσου δασκάλου. Ὁ ἀρθρογράφος παρατηρεῖ ὅτι οἱ Ρῶσοι δάσκαλοι εἶναι πολὺ ἀδικημένοι. «*Ἄν* προπολεμικὰ ὁ μισθὸς τους ἦταν ἀνεπαρκέστατος ἀφοῦ μόλις ἔφθανε τὰ 30 ρούβλια (15 δολάρια) μηνιαίως, σήμερα στὴν κατώτερη ἐκπαίδευση μόλις φτάνει τὰ 32 ρούβλια σημερινά, δηλαδὴ παίρνουν σήμερα τὰ 50 ο)ο ἀπὸ ὅ,τι ἔπρηναν προπολεμικῶς. Καὶ σ' αὐτὸ δὲν φταίει μονάχα ἡ πτώχεια τοῦ κράτους. Ἀρκεῖ γιὰ νὰ κατανοήσει κανεὶς πόσο ἀδικοῦνται, νὰ συγκρίνει τοὺς μισθοὺς τῶν δασκάλων μὲ τὰ μισθολόγια τῶν ἄλλων ἐπαγγελημάτων. Ὁ κ. Λουνατσάρσκυ, ἐπίτροπος τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὁμολόγησε ὁ ἴδιος πὼς οἱ δάσκαλοι δὲν παίρνουν οὔτε τὰ δύο τρίτα τοῦ μέσου ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου καὶ μόλις τὰ μισὰ ἀπὸ κείνα πού τοὺς ἔδινε τὸ τσαρικό καθεστῶς... Ὑποκείμενος πάντα ὁ δάσκαλος στὶς πιέσεις τῶν τοπικῶν κομμουνιστῶν πού τὸν θεωροῦν πάντα σὰν «*διανοούμενο μικροαστὸ*» ὑποχρεώνεται νὰ κάνει χιλίες δυὸ γραφικὲς δουλειὲς ξένες πρὸς τὸ ἐπάγγελμά του. Ὅσο γιὰ τὴ δουλειὰ του εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν κάνει μέσα σὲ σχολεῖα πού δὲν θερμαίνονται, ὑγρά, μέσα σὲ ἀληθινὰ «*φρέτρα*» ὅπως ὀνόμασε τὰ σχολεῖα ὁ ἴδιος ὁ Λουνατσάρσκυ». Ὁ Ἐξωσχολικός λέγει γιὰ τὸ σοβιετικὸ σχολεῖο ὅτι ἂν θελήσουμε «*νὰ*» δοῦμε τὸ μέλλον ἀπὸ τὰ στοιχεῖα καὶ τὴς ἀρχές πού μᾶς προσφέρει τὸ σήμερα, τότε κάθε ἀπαισιοδοξία εἶναι δηκαιολογημένη.— Τὸ ἄρθρο «*Γύρω ἀπὸ μιὰ Βυζαντινὴ Ἐλεγεία*» τοῦ Κ. Β. Τατάκη ἀσχολεῖται μὲ τοὺς συγκινητικὸς στίχους πού εἶχαν γραφεῖ γιὰ τὴν σύζυγο τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου:

Ἄδ' ἐγὼ ἡ τριτάλινα καὶ ἀμφοτέρων βασιλῶν
Τιβερίου θυγάτηρ, Μαυρικίου τε δάμαρ.--

Βρίσκει στο τεύχος ένα δημοτικό τραγούδι απ' τὰ Χαυριάτα τῆς Κεφαλληνίας «Τοῦ Γιαννάκη».

«*Νέα Ἑστία*» 1 Ἰουνίου 1928, Ἀθήναι. Τὸ ποιητικὸ μέρος τοῦ τεύχους εἶναι μὴ μολάντα τοῦ κ. Ραζέλου, καὶ δύο ἔμμετρος μεταφράσεις, ἐνὸς ποιήματος τῆς Comtesse de Noailles ἀπὸ τὸν κ. Στασινόπουλο καὶ ἐνὸς ποιήματος τοῦ Langton Smith ἀπ' τὸν κ. Λαμπρυνίδη. Ὁ κ. Λαμπρυνίδης εἶναι Ἕλληνας τοῦ Σικάγου· γιὰ τὸ ποίημα ποὺ μεταφράζει, τὴν «Ἐξέλιξι» μᾶς λέγει ὅτι «ἀνεπιπώθη μυριάκις... σήμερον εἶναι ἀπαραίτητον διὰ κάθε ἀνεπιτυγμένον Ἀμερικανὸν νὰ ἐξη διαβάσει τὴν «Ἐξέλιξι» τοῦ Langton Smith. Κατήγησε σὰ νὰ εἰποῦμεν, τὸ δείγμα τῆς ἀμερικανικῆς «intelligence». Καὶ εἶναι ἴσως τὸ μόνον ποίημα ποὺ κατορθώνει νὰ βάλῃ τόσον λυρισμὸν εἰς καθαρῶς ἐπιστημονικὸν θέμα. Ὁ Langton Smith ἀπέθανε νεώτατος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

Ὅταν γυρῖνος ἦσούν σὺ κι' ἤμιον ἐγὼ ἓνα ψάρι
στὸν Παλαιζωϊκὸ καιρὸ,
καὶ πλαί—πλαί— σὰν τὰ νερά ἢ ἄμωπη εἶχε πάει,
σπαράξαμε ἀνάμεσα στοῦ βούρκου τὸ γλοιό,
ἢ σὰν γλυστρούσαμε ἀπαλά χτυπιῶντας τὴν οὐρά,
στῶν βάλτων τῶν Καμπριανῶν τὰ σκοτεινὰ νερά,
μέσ' στὴν καρδιά μου τῆς ζωῆς τὴν εὐτυχία κρύπτοσα,
γιατὶ καὶ τότε, ἀγάπη μου, καὶ τότε σ' ἀγαποῦσα.

Καὶ τώρα ὅπως βραδύνομε στὸ πλούσιο δεῖπνο οἱ δύο,
καὶ σ' ἀνέβεις καὶ χαμογελάς καὶ μοῦ μιλάς μὲ χάρι,
ἄς ξαναπιῶμὲ, ἀγάπη μου, γιὰ κείνον τὸν καιρὸ,
ὅταν γυρῖνος ἦσούν σὺ κι' ἤμιον ἐγὼ ἓνα ψάρι!
«γυρῖνος» εἶναι, κατὰ τὸν μεταφραστὴν, ἓνας ἀτελής βάτραχος.

Διαβάζομε ἓναν «Χαιρῆτισμὸν» στὴν Ἀφροδίτη τῆς Μήλου· ἀπὸ τοῦ κ. Μαρίνου Σιγούρου, γραμμένον τὸ 1909! Πολλὴ μᾶς ἄρεσε τὸ ἄρθρον τὸ ἀφιερῶμενον στὸν Διονύσιον Ταβουλάρη· ὁ ὁπότες συμπλήρωσε 75 χρόνια ἀπ' ὅτου ἐμφανίστηκε στὴν Ἑλληνικὴ σκηνή. Στὸ θέατρο τῆς ἐποχῆς του «ἀμφισβητοῦσε τὰ πρωτεῖα, ὄχι πλέον πρὸς τοὺς δικούς μας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ξένους μεγάλους, τὸν Ρόσι καὶ τὸν Μουννὲ Σουλὺ. Ὁ Δημήτριος Βερναρδάκης καὶ ὁ Δημήτριος Κορομηλάς τὸν θεωροῦσαν ἀνώτερον ἀπ' ὅλους. Ὁ Ἀγγελὸς Βλάχος μόνον εἶχε τὰς ἐπιφυλάξεις του, ἀλλὰ διὰ ποιὸν δὲν εἶχε ἐπιφυλάξεις ὁ Ἀγγελὸς Βλάχος;...» — Τὴν προσοχὴ

οἱ δύο ἀπὸ τὸν κ. Ραζέλου, ἓνα ἀπὸ τὸν κ. Λαμπρυνίδη καὶ ἓνα ἀπὸ τὸν κ. Στασινόπουλο μᾶς ἀπέσπασε μὴ περιλήψη μελέτης — ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν παρισινὴ «Revue Mondiale» (Ἀπρίλιος 1928) — τοῦ ποιητοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Ἐμπειρῆκου γιὰ τὴν ποίησιν τοῦ Καβάφη. Φαίνεται ἡ μελέτη αὕτη νάναι ἐνδιαφέρουσα, καὶ μάλιστα σήμερον ὅπου ὁ Καβάφης ἀπισχολεῖ ζωηρὰ ὄχι μονάχα ἓνα μεγάλο κύκλον ἀπὸ τοὺς πρὸ μορφωμένους διανοομένους μας, ἀλλὰ σχεδὸν αὐτὴν ὀλοκλήρη τὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνία. Μᾶς ἱκανοποιεῖ δὲ νὰ ἀκοῦμε ἀπὸ τὸν κ. Ἐμπειρῆκον, Ἕλληνα διανοούμενον, συνεργάτη γαλλικοῦ περιοδικοῦ, ὅτι θεωρεῖ τὸν Καβάφη «ἀσφαλῶς ἄξιον ν' ἀπισχολῆται τὴν ἐκλεκτοτέραν μερίδα τῶν διανοομένων τῆς Δύσεως».

«*Πανόραμα*», μηνιαία καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἔκδοσις, Κάϊρον· Ἀλεξάνδρεια, Ἀπρίλιος 1928. Ἀπὸ τὴν εἰκονογράφηση: τελετὴ τοῦ Σπετσεροπούλειου Ὁρφανοτροφείου, εἰκόνες τῶν ἀδελφῶν Σπετσεροπούλων, σχεδιάγραμμα τοῦ κτιρίου τοῦ Ὁρφανοτροφείου, φωτογραφίες τοῦ Μπάμπη Ἄνινου καὶ τοῦ Ν. Γριμάδης, φάιςσο τοῦ Στ. Καρακάση. Ἀπὸ τὴν ὕλην: «Ἄπλοϊ Ρυθμοὶ» τοῦ κ. Σ. Καρακάση· ὁ μεγάλος σταχτῆς γάτος τοῦ κ. Σωκρ. Σταματίου. Περιέχει ἓνα ἀπ' τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη, τὸ «Θυμῆσου Σῶμα» (τοῦ 1918). Ἐπίσης ποιήματα τοῦ Μαλακάση, τοῦ Παλαμά καὶ τοῦ Χατζοπούλου.

«*Ἀτλαντὶς*», μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐπιθεώρησις, Ἀπρίλιος, Νέα Ὑόρκη. Ἔχει ἓνα ἀξιοσημείωτο ἄρθρον γιὰ τὸν Μυστρά καὶ τίς παλῆς του ἐκκλησίαις.

«*Νέα Ἐπιθεώρησις*», Μάης, Ἀθήνα. Μὲ συνεργασίαν Κώστα Βάρναλη, Πέτρου Πικροῦ, Α. Νέβου.

Τὸ τεύχος τῆς 31 Μαΐου τῆς «*Semaine Egyptienne*» (Κάϊρον) εἶναι ἀφιερῶμενον στὸν Αἰγύπτιον λογοτέχνη Ἀχμετ Ράσσιμ καὶ περιέχει νέα ὁμορφα ἔργα του «*Roèmes de Tchecoslovaquie. Vieux roèmes pour jeunes filles*». Ἔχει καὶ γνώμες πολὺ εὐμενεῖς γιὰ τὸν Αἰγύπτιον λογοτέχνη ἀπ' τὸν Καβάφη, τὸν Λεπρέτ, τὸν Ριβιέρ, καὶ ἄλλους. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἓνα *portrait charge* τοῦ Ράσσιμ καμωμένον ἀπὸ τὸν Ξεντὲς κ' ἓνα σάιτσο τοῦ ἀπ' τὸν Πάτση.

«*Παναιγύπτια*», περιοδικὸν γιὰ παιδιὰ, ἐφήβους καὶ κορίτσια. Ἡ ὥραία αὕτη ἐβδομαδιαία ἔκδοσις τῶν «Γραμμάτων» ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρνει στὰ παιδιὰ τοῦ αἰγυπτιώτου ἑλληνισμοῦ ἓνα ἀνάγνωσμα ποὺ καὶ τὰ διδάσκει καὶ τὰ διασκεδάζει. Ἡ μετάφρασις τοῦ ἔργου τοῦ Σουίφτ «*Στοὺς Μπρόμπ Ντιγκ Ντάνγκηδες*» τελείωσε, καὶ στὸ φυλλάδιον τῆς 9 Ἰουνίου ἄρχισε ἡ μετάφρασις

του "Στή χώρα τῶν ἀλόγων πού μιλοῦνε". Στό φυλλάδιο τῆς 19 Μαΐου ἔχει ἓνα ἄρθρο τῆς κ. Παναγιωτάτου καί σκίτσο τῆς ἀπ' τὸν Πάτση. Ἡ κ. Παναγιωτάτου γράφει "Λίγα λόγια σὰν προπαγάνδα ὑγεινῆς". Στὶς γραμμὲς ὅπου παρουσιάζει στὰ παιδιὰ τὴν ἰατρὸν κ. Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου τὸ περιοδικὸ ἐξάγει σωστότατα τὴν σπάνια ἐπιστημονικὴ ἀξία τῆς καὶ τὴν κοινωφελῆ τῆς δράση. Στό φυλλάδιο τῆς 9 Ἰουνίου γράφει γιὰ τὸ "Πρωτόγονο ἀράπικο σχολεῖο στὴν Αἴγυπτο" ὁ κ. Εὐγένιος Μιχαηλίδης. Στό φυλλάδιο 26 Μαΐου ἔχει ἓνα σκίτσο καὶ μερικὲς γραμμὲς ἀπ' τὸν Πάτση γιὰ τὸν μεγάλο ζωγράφο Μαλέα. Στὶς "μυθολογικὲς ἱστορίες" ἔχομε περιγραφή τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλῆ.

"Cinégraphie Journal". — Ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ μὲ πολλὰς εἰδήσεις γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ κίνηση τῆς Ἀλεξανδρείας — θέατρα, κινηματογράφοι, καζίνα. Στό φυλλάδιο τῆς 7 Ἰουνίου τὸ ἄρθρο "L'Egypte à Paris" δίνει πληροφορίες γιὰ διάφορους ἐπίσημους Αἰγυπτίους πού παρεπιδημοῦνε στὸ Παρίσι.

"Journal des Hellènes", ἔφημερίς, Παρίσι. — Στό φύλλο τῆς 27 Μαΐου βρῖσκομε μιὰ περιγραφή τῆς ἐκθεσης, στὸ Παρίσι, Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν—ζωγράφοι, γλύπτες καὶ χαράκτες. Μᾶς δίδονται καὶ φωτογραφίες διαφόρων ἔργων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ξεχωρίζομε ζωγραφιῆς τοῦ Στεφανόπουλου — τοπία τῆς Ὑδρας, τῶν Σπεσιῶν καὶ τῆς Σαντορίνης. Σημειώνομε ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐκθέτοντας τὴν κ. Ἀλεξανδρίδη καὶ τὸν Αἰγυπτίωτὴ κ. Παπαγεωργίου.

"Μόδα καὶ Τέχνη", Ἰούνιος 1928. Πολὺ καλὸ τεῦχος μὲ συνεργασία φιλολογικῆ τοῦ Βλαχογιάννη, τοῦ Στέφανου Δάφνη, τοῦ Σ. Παναγιωτοπούλου, τοῦ Γιάννη Σαργιάννη. Στό ἐξώφυλλο ὑπὸ τὸν τίτλον "οἱ Ἕλληνες στὴν Αὐστραλία" ἔχει εἰκόνες παρμένους ἀπὸ τὴν περιοδεία πού ἔκαμε στὴ χώρα ἐκεῖνη ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ περιοδικοῦ κ. Ἀναστασάκος.

"Ἀλήθεια", πολιτικὴ καὶ φιλολογικὴ ἑβδομαδιαία ἔφημερίδα, Λεμεσός. Σχετικὰ μὲ τὸ Κυπριακὸ ζήτημα δημοσιεύει στό φύλλο τῆς 25 Μαΐου μετάφραση τοῦ ἄρθρου τῶν "Τάϊμς" περὶ Κύπρου στό φύλλο τῆς 1ης Ἰουνίου ἄρθρο σὲ μορφή ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ν. Κ. Λανίτη "Ἡ 4η Ἰουνίου" στό φύλλο τῆς 8 Ἰουνίου "Ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν Κυβερνήτην τῆς Κύπρου". Σημειώνομε (φύλλον 8 Ἰουνίου) συνέντευξη πού πῆρε ὁ ἀνταποκριτῆς τῆς "Ἀλήθειας" στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ τὴν κ. Βαρδαμίδη σχετικὰ μὲ τὴν Ἐνωσὴ Ἑλληνίδων Αἰγύπτου.

"*Ἀρκαδία*", ἑβδομαδιαία ἔφημερίς τοῦ Σικάγου. Τὸ ἐξάγει τὸν αὐτὸ ὄργανον, ἐκτὸς τῶν εἰδήσεων ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας πού τακτικὰ δημοσιεύει ἀσχολεῖται σοβαρῶς καὶ στὴν ἐνδυνάμωση τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Σ' ἓνα ἄρθρο τοῦ (6 Μαΐου) "Αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμοῦ" πραγματεύεται περὶ τοῦ ρόλου τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας ἀπὸ τὴν ὁποῖαν "ἐξαργατᾶται ἡ διατήρησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ὡς μονάδος διακεκριμένης ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς καὶ γλωσσικῆς".

"*Νέα Ἠχώ*", ἔφημερίς, Πόρτ-Σαῖτ. — Στό φύλλο τῆς 2 Ἰουνίου διαβάζομε ἓνα ἄρθρο περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Αἰγύπτου μὲ τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.

"*Κερκυραϊκὴ Ἐλπίς*", ἔφημερίδα, Κέρκυρα. Στό φύλλο τῆς 20 Μαΐου διαβάζομε ἓνα ἄρθρον γιὰ τὴν ἐπέτειον (21 Μαΐου) τῆς Ἑθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἑπτανησίων, καὶ στίχους τοῦ κ. Γ. Σ. Σαμαρτζῆ ἐπάνω στὸ ἴδιο θέμα.

"*Τὸ Παλλάδιον*", μηνιαῖο περιοδικὸ, διευθύντρια καὶ ἰδιοκτήτρια Πολυξένη Λοῦζιάς. Ἔτος Β'. Λεμεσός.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΤΙΣ 26 ΜΑΪΟΥ ἄνοιξε (Ἰλίου Μέλαιθρον, Ἀθήνα) ἡ ἐκθεση τοῦ μεγάλου ἑλλήνα καλλιτέχνη Δημ. Γαλάνη — ζωγραφικὴ, σχέδια, χαρακτικὴ.

Τὸ πέρασμα τοῦ Γαλάνη — τοῦ φημισμένου τεχνίτη — ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιορτάστηκε ἀπὸ τὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κύκλον τῆς "Νέας Τέχνης". Δεῖπνο τιμητικὸ δόθηκε στὸ ὁποῖο παρακάθησαν οἱ Ἀλεξ. Παπαναστασίου, Μ. Μαλακάσης, Δημ. Βουτυράς, Ἀλ. Φιλαδελφεύς, Κ. Ἀθάνατος, Κ. Οὐράνης, Γ. Ἰατρίδης, Μάριος Βαϊᾶνος, Πηνελόπη Διαμαντοπούλου, Ν. Νικολαΐδης, Τ. Παπατσώνης, Τ. Ἀγρας, Ἀθ. Σαραντίδης, Τσουνάκας, Χρ. Κυριαζῆ, Π. Μπονάτης, Μίμης Παπαδημητρίου, Ἀντωνιάδης, Πολιτάκης, ὁ Νομάρχης Ἀττικῆς Ν. Πετιμεζᾶς Λαύρας, ἡ Ναυσικὰ Παλαμᾶ, ὁ μουσικὸς Παπαδημητρίου, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς Γ. Μόδης.

Στό δεῖπνο ἀντιπροσωπεύτηκε καὶ ἡ "Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη".

ΣΕ ΦΙΛΙΚΟ κύκλο λογοτεχνῶν διαβάστηκε τὸ Σάββατο 2 Ἰουνίου ἓνα ὥρατο δῆγημα τοῦ κ. Γιαγκου Πιερίδη "Οἱ Σωτῆρες". Μὲ τὸ δῆγημα αὐτὸ ἀρχίζει ὁ δεῦτερος τόμος ποῦ θὰ ἐκδόσῃ προσεχῶς ὁ ἐκλεκτὸς συγγραφέας τοῦ βιβλίου "Ἐνας Ξένος καὶ ἄλλα διηγήματα".

Ὁ κ. Πιερίδης ποῦ ἔχει πλούσια χαρίσματα διηγηματογράφου ἐργάζεται μὲ μεγάλη εὐσυνειδησία καὶ ὅπως εἶπε ὁ κ. Γιώργος Βρισμιτζάκης εἶναι ἀπτοῦς λίγους "ἀληθινα Ἀλεξανδρινούς"—στὸ ἔργο του μᾶς παρουσιάζει τὴν Ἀλεξανδρινὴν ζωὴν, τὴν Ἀλεξανδρινὴν ψυχολογίαν, πολὺ ἐπιτυχημένα. Μὲς στὴν ἠθογραφικὴ μορφή τῶν διηγημάτων τοῦ δὲν ἀπολείπουσιν καὶ οἱ γενικὲς γραμμὲς ποῦ τὰ κάνουν περὶ πλατεῖα ἐνδιαφέροντα.

ΑΠΟ ΤΗΝ "Καθημερινή" (Ἀθήνα) τῆς 28 Μαΐου μεταφέρουμε τίς ἐξῆς γραμμὲς ἐν σχέσει μὲ τὰ ἔργα ποῦ ἐξέθεσε στὴν ἐκδοσὴ Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν τοῦ Παρισιοῦ ὁ ἐκλεκτὸς νέος Ἀλεξανδρινὸς ζωγράφος κ. Ἀριστείδης Παπαγεωργίου.

"...Ὁ κ. Παπαγεωργίου (Παπαζώρζ) ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐξελίσσεται εἰς ἄρτιον καλλιτέχνην καὶ ἡ ἰσχυρὰ προσωπικότης του ἀνακαλύπτει ὅλο καὶ τελειώτερα μέσα γιὰ νὰ διατυπωθῇ.

"Ὁ κ. Παπαγεωργίου εἶνε ἴσως ὁ καλύτερος ἀπὸ τοὺς νέους ἐδῶ ζωγράφους μας. Τὰ χρώματα στὴν μεγάλην του σύνθεσιν εἶνε ἀρμονικὰ καὶ ζωντανὰ — Τὸ μετεὶ πολὺ καλό."

ΤΟ ΖΕΥΓΟΣ Βάσος καὶ Τανάγρα Κανέλλου — οἱ θαυμάσιοι αὐτοὶ χορευταὶ — ἔδωκαν μιὰ πανηγυρικὴ καλλιτεχνικὴ παράστασιν τὴν 8 Ἰουνίου στὸ Ἀρχαῖον Θέατρον Διονύσου (Ἀθήνα) ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ δραματικοῦ συλλογοῦ "ὁ Εὐριπίδης".

Ἀπ' τὸ πρόγραμμα ποῦ ἔχομε ὑπ' ὄψει σημειώνουμε ὅτι "ἡ μουσικὴ τῶν χορῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πατροπαράδοτοι ἑλληνικαὶ μελωδία, συλλεχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Β. Κανέλλου ἐπίτηδες διὰ τοὺς χορούς".

ΛΑΒΑΜΕ τὸ Καταστατικὸ τοῦ Συλλόγου "Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν" ποῦ ἰδρύθηκε στὴν Ἀθήνα. Ὁ σύλλογος αὐτὸς εἶναι πολὺ ἀξιόσπουτος. Ἐχει σκοπὸν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν μὲ τὴν ἐκδοσὴν περιοδικοῦ, μὲ διαλέξεις, συναυλίας καὶ θεατρικὰς παραστάσεις. Μὲσα στὸ πρόγραμμα τοῦ Συλλόγου εἶναι ἡ ἐγθάρονση καὶ ὑποστήριξις τῶν νέων λογοτεχνῶν. Πρόεδρος εἶναι ὁ κ. Δημ. Ἀποστολοπούλος καὶ ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ναπολέον Παπαγεωργίου.